

**Verlag Studiereis
Ierland
30 mei t/m 3 juni 2018**

Architectura et Amicitia

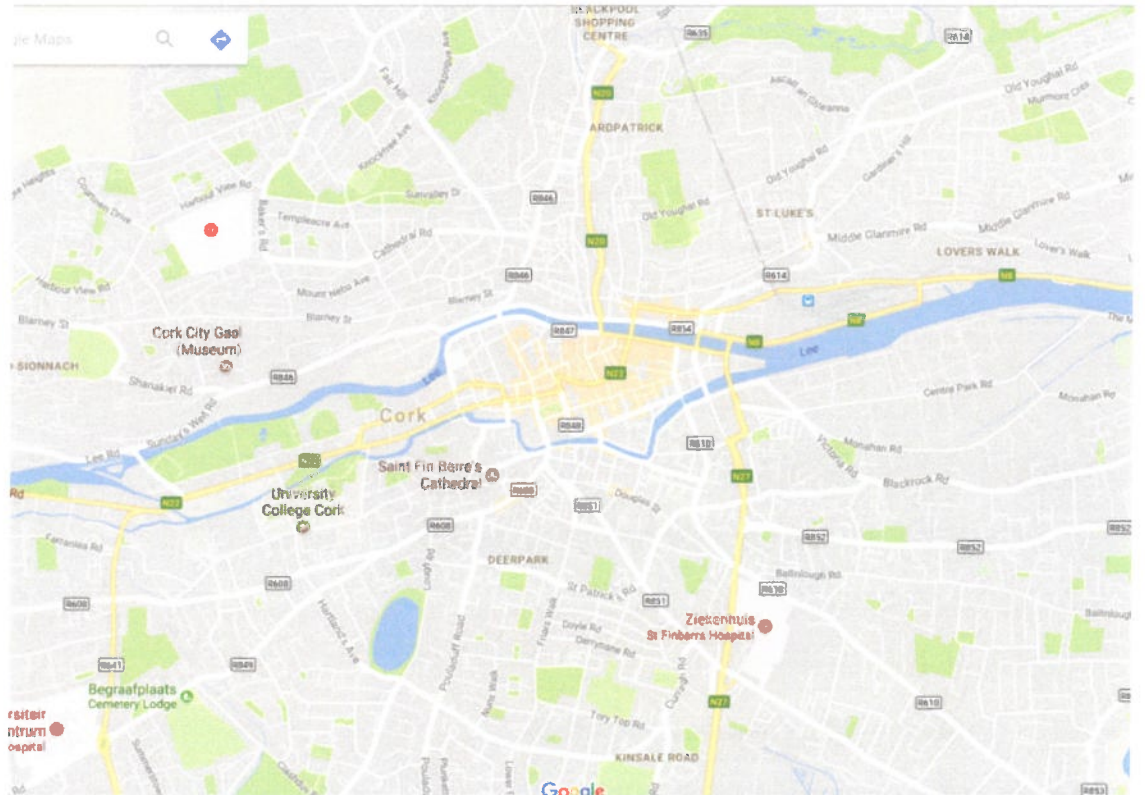
INHOUD

Kaarten Ierland, Cork en wandeling langs de Liffey	4
Kaarten Dublin en Trinity College, voorwoord	5
Medical School, Limerick <i>Joke Lanphen</i>	7
Studenten woningen Universiteit Limerick <i>Xander Arets</i>	9
Piazza, pergola en busshelter <i>Renz Schulze</i>	11
Presidents house <i>Willem Jakobs</i>	13
Stadswandeling Cork <i>Anne-Lot Haag</i>	15
Environmental Research Institute <i>Ineke Hulshof</i>	17
Library / Information Technology Building <i>Hélène Hartman</i>	19
CIT Architecture Factor <i>Herman de Kovel</i>	21
Church of Christ King <i>Agnes Evers</i>	23
Saint Fin Barre's Cathedral <i>Agnes Evers</i>	25
Lewis Glucksmann Galery <i>Paola Huijding</i>	27
English market <i>Hermine Thijssen</i>	29
Crawford Municipal Art Gallery, uitbreiding <i>Ton van Namen</i>	31

Saint Angela College <i>Minke Wagenaar</i>	33	Oisin House Studentencomplex <i>Mieke Oostra</i>	63
Copper Coast <i>Juliette Daniels</i>	35	National Gallery, Millennium Wing en restauratie <i>Menno Ongerling</i>	65
Dungarvan-Strabally Tramore brandweerkazerne <i>Ria Smit</i>	37	Offices of Department of Finance <i>Eugene Franken</i>	67
City Library, Waterford <i>Ria Smit</i>	39	Welcoming Pavilion of Leinster house, Welcoming Pavilion of Government Building <i>Adriaan Mout</i>	69 71
Medieval Museum <i>Jan Poolen</i>	41	CRID en Timberyard Social Housing <i>Marianne Loof</i>	73
St Mary's Medieval Mile museum <i>Marcia Mulder</i>	43	Woonhuis Richmond Place <i>René Thijssen</i>	77
Atrium Dining Hall Building <i>Manon Pattynama</i>	45	Elm Park Green <i>Joke Vos</i>	79
Samuel Beckett Theatre <i>Manon Pattynama</i>	47	Goulding Summerhouse <i>Tijmen Ploeg</i>	81
Cow Lane appartementencomplex <i>Bart Duvekot</i>	49	Tentoonstelling Eileen Gray, National museum <i>Madeleine Steigenga</i>	83
Stadswandeling Dublin <i>Virginia Doelwijt</i>	51	Kingstreet north en Jameson Distillery <i>Donald Lambert</i>	85
Old Library, long room Hub <i>Hester Wolters</i>	53	Aito Vetro Residential Tower <i>Niek van Vugt</i>	87
Terrein Trinity College en Berkely Library <i>Ruud Wilmink</i>	55	Reisschetsen <i>Manon Pattynama</i>	88
Trinity Long Room Hub <i>Niek van Vugt</i>	57	Reisgenoten	89
James Ussher Library <i>Niek van Vugt</i>	59		
Department of Mechanical and Manufacturing Engeneering <i>Mieke Oostra</i>	61		

Ierland

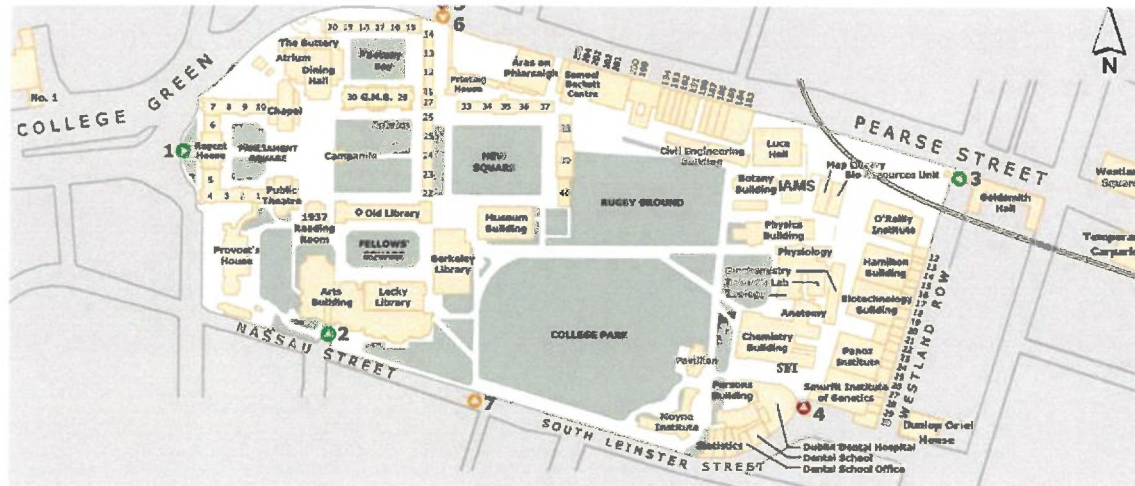
Cork met centrum

Wandeling langs Liffey, Dublin

Dublin

Trinity College, Dublin

Waarom Ierland ?

Ierland ligt een beetje achter dat land met die brede rug en veel signalen van goede architectuur dringen bij ons niet door. Maakt ook hier onbekend onbemind ? Ierland spreekt in ieder geval qua recente architectuur niet tot de verbeelding.

Daar valt dus wat te ontdekken, een studie reis waard! Bij intekening bleek de interesses voor de reis groot, wij maakten de tocht met in totaal zevenendertig leden van AetA.

Zo eenvoudig als het was om best wat aantrekkelijke projecten te vinden, zo moeilijk was het om de architecten van die projecten te verleiden tekst en uitleg te geven. Althans, ze kwamen moeizaam op gang. Door grote vasthoudendheid van de organisatie is het toch gelukt om tot afspraken te komen en hoorden wij enthousiaste verhalen van professionele gidsen en bevoegen architecten, die hun werk toelichtten.

Met verruimde blik kijken wij terug op een geslaagde reis.
Peter Sas

Yvonne Farrell & Shelley McNamara

Medical School campus Universiteit Limerick
 Architect: **Grafton Architects, 2012**

Gids

Onze gids is Morgan Flynn. Hij is programmamanager van de School of Architecture. Deze school is tien jaar oud en heeft ongeveer honderdvijftig studenten.

President's house

In 2010 kreeg Grafton Architects - de naam Grafton is ontleend aan de naam van de straat waar het bureau gehuisvest is - opdracht het huis voor de voorzitter van de universiteit te ontwerpen. Het ontwerp is gebaseerd op de oude Ierse tower houses. Per verdieping één vertrek met binnen een verbinding naar de andere verdiepingen langs de buitengevel. Geheel uitgevoerd in beton, twee witte volumes, één voor privégebruik, en één voor officiële gelegenheden. Ondanks uitvoeringskosten van driemaal het beoogde budget kregen Yvonne Farrell en Shelley McNamara daarna ook opdracht om enkele andere gebouwen te ontwerpen. Wij bezoeken de Medical School.

Medical School

Het gebouw is opgeleverd in 2012 maar heeft een veel oudere uitstraling, met name door het vele hout dat is toegepast om een huiselijke sfeer te creëren. Het kleurgebruik wordt veelal bepaald door het materiaal. Er is veel vormwil en een bizarre mix van gebruikte soorten materiaal. Het gebouw is bekleed met kalksteen (lime stone), een lokaal product. In het auditorium zijn de kale betonbaiken van het plafond in het zicht en op een bijzondere wijze gestructureerd. De armaturen die er onder zijn opgehangen in een geheel eigen patroon zonder dat er enig verband tussen dat patroon en de structuur van de baiken. De trap is verdeeld in stijgstukken en bordessen waarop uitzicht wordt gegeven op de publieke entreehal. Dit geeft een overgang aan van publiek naar een meer private omgeving. Het gebruikte hout is Iroko, afkomstig uit Afrika.

Buitenlandse studenten

Voornamelijk Canadese studenten (75% komt uit Canada) volgen hier hun opleiding tot arts. De opleidingskosten zijn ongeveer € 30.000 per jaar. De eerste twee tot drie jaar wordt er gestudeerd via de probleem-georiënteerde methodiek. Daarna gaan ze voor hun coschappen naar het ziekenhuis in de stad. Totaal zijn er ongeveer 600 studenten. Zij wonen in de naastgelegen studentenhuysvesting.

Situatie

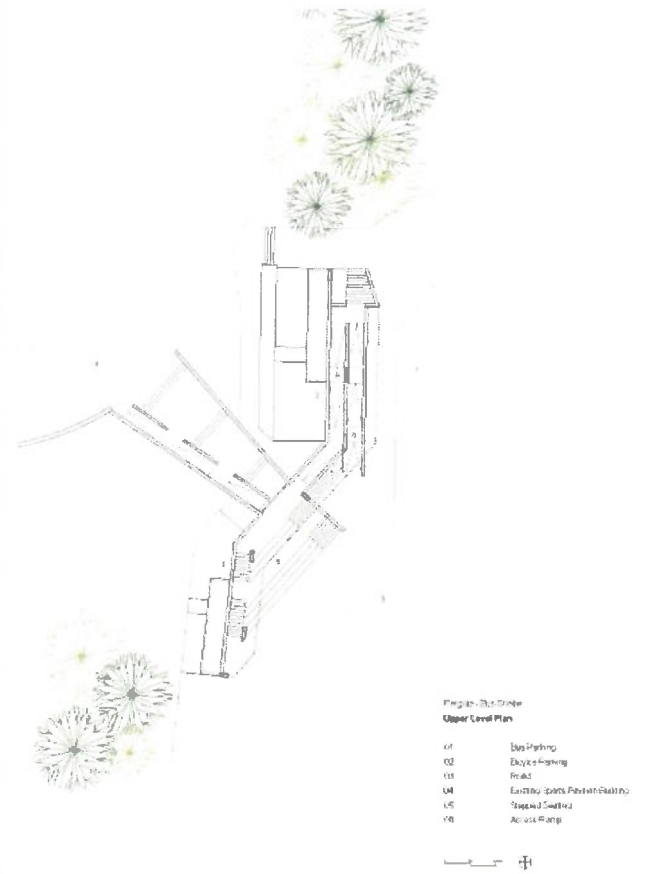
De medical school, de betonnen bus shelter en de studentenhuizen (het gevelmateriaal daarvan verwijst naar Limerick, een bakstenen dorp) zijn rondom een voorliggend plein gesitueerd. Midden op het plein verrijst een hoge paal met daarop een zittende figuur met twee takken in beide handen: 'Niche' van Orla de Bri, 2016. Ook een school voor fysiotherapeuten, verpleegkundigen en verloskundigen en een muziekschool zijn gelegen aan hetzelfde plein. De verwaide klanken van de musici voegden een aangename sfeer toe aan het plein. De universiteit (40 jaar oud met ca. 15.000 studenten) bestaat uit meerdere gebouwen aan beide oevers van de brede en wilde rivier de Shannon (de langste rivier in Ierland). De oevers worden verbonden door de living bridge 'An Droichead Beo'. Het is een uniek ontwerp van Wilkinson Eyre Architects uit London en bestaat uit zeven 50-meter overspanningen die aan elkaar worden verbonden door pijlers. Op vier punten ontstaan hierdoor rustpunten voor wandelaars.

Joke Lanphen

Voetnoten

* <http://www.graftonarchitects.ie/University-of-Limerick>

* <https://www.dezeen.com/2015/12/21/dezeen-a-z-advent-calendar-university-of-limerick-living-bridge-wilkinson-eyre-architects-ireland/>

Upper Level Plan - Level 01

Ground Floor Plan

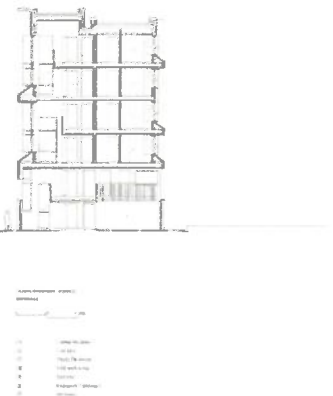
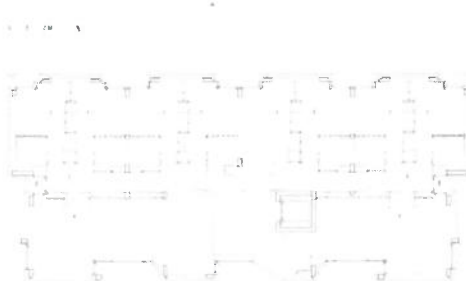
- 001 Common Area
- 002 Lobby
- 003 Entry
- 004 Mechanical
- 005 Restrooms
- 006 Storage
- 007 Mechanical

Upper Level Plan - Level 02

Second Floor Plan

- 101 Common Area
- 102 Common
- 103 Study Storage
- 104 100 PwL Comp
- 105 Labory
- 106 Entrance Foyer east
- 107 Air Room

Studenten woningen campus Universiteit Limerick
architect: **Grafton Architects, 2012**

De drie blokjes studentenwoningen op de campus van Limerick University zijn de eerste architectuurervaring van onze studiereis als we uit de bus stappen. We worden door onze buschauffeur op een zonovergoten pleintje op de campus van de universiteit van Limerick afgezet. Ik krijg wel een heel landelijk gevoel, er is geen student te zien. Hier heeft het architectenbureau Grafton zowel de drie blokjes met studentenwoningen, de medische faculteit als het busstation ontworpen. Ik had nog nooit eerder van dit bureau gehoord, het blijkt een hiaat in mijn architectuurkennis te zijn! Shelley McNamara en Yvonne Farrell, de twee partners van het bureau Grafton hebben in Ierland, maar ook in Lima, Londen en Milaan vele gebouwen ontworpen, met name universiteitsgebouwen. De reden dat onze reisleiders Otto, Peter en Roeland deze dames van Grafton niet wisten over te halen om ons een rondleiding te geven is legitiem; McNamara en Farrell zijn op dat moment de curatoren van de architectuurbiënnale in Venetië!

Wij kennen het academisch kwartiertje, maar onze gids ter plekke heeft een Ierse variant hierop; we vermaken ons het eerste uur even zelf op de campus. Helaas kunnen we de studentenwoningen niet bezoeken en de extra informatie blijft beperkt tot het feit dat het merendeel van de medische studenten, die in deze studentenwoningen wonen, uit Canada afkomstig zijn. De reden is niet het Ierse bier of de gezonde lucht, maar het relatief goedkope collegegeld voor de opleiding tot arts.

De drie mooie sculpturale blokjes van vier lagen hoog zijn in baksteen uitgevoerd. Door de grote diepe schuine neggen ontstaat er een spannend afwisselend beeld. Dus geen repeterende cellen die we van veel studentencomplexen in Nederland gewend zijn. Het zijn ook drie verschillende gebouwen, ze zijn

je net even anders ontworpen. Het is van buiten in eerste instantie onduidelijk waar er nu geslapen, gestudeerd of gefeest wordt. De plattegrond geeft duidelijkheid: Aan de pleinzijde zijn de relatief grote gemeenschappelijke ruimtes gesitueerd met veel licht en aan de andere zijde, met de kleinere ramen, liggen de echt kleine studentenkamers. Wel met een eigen toilet en douche. De grote vide tussen begane grond en verdieping snap ik niet, het voegt niet veel belevingswaarde toe aan deze nog steeds donkere verkeersruimte.

Het is een totaal ander gebouw dan de studentenflat aan de Jacoba van Beierenlaan of Krakeelhof in Delft waar ik een groot deel van mijn studententijd heb doorgebracht. Daar hadden we geen lift, en moesten we met 16 mensen de gemeenschappelijke ruimte delen. En een eigen wc was iets voor als je afgestudeerd was. Maar ik had daar nooit het gevoel in een groene oase opgesloten te zijn.

Xander Arets

Piazza Pergola, campus Universiteit Limerick
 Busshelter en terreininrichting
 architect: **Grafton Architects, 2012**

Na landing in Ierland zijn we meteen als eerste met de bus naar Limerick gereden. Van het plaatsje zelf hebben we helaas niets gezien en veel Limericks hebben we ook niet gehoord. Ons doel was de universiteit en in het bijzonder het deel dat door Grafton Architects is gerealiseerd. Grafton was voor mij een onbekend bureau. Toevallig (of niet?) zijn zij dit jaar conservator voor de Biënnale van Venetië. Het is een van de bekendere en betere bureaus van Ierland en wordt geleid door twee vrouwen. Het complex dat wij bekijken bestaat uit een bus shelter, een universiteitsgebouw, studentenwoningen en het huis van de president van de universiteit. Allemaal in een modernistische stijl schatplichtig aan Kahn en Le Corbusier.

De gebouwen staan tamelijk losjes gerangschikt aan een vrij grote en open ruimte. Dit is de entree van het gebied dat zich doorzet naar een brug die over de rivier de Shanon loopt en een verbinding maakt met het oudere deel van de universiteit wat aan de overkant van de rivier ligt, een vrij saai complex met een enorm parkeerterrein.

De grote ruimte is vrij ongedefinieerd en ook niet erg fraai ingericht. Een saaie bestrating, enkele miezerige boompjes en geen duidelijke vorm.

Aan de rug van het terrein ligt een klein open gebouw, een soort folly. Een folly is een 'nutteloos' gebouw in een landschappelijke omgeving dat geen enkel doel dient dan decoratie. (de letterlijke vertaling uit het Engels is 'dwaasheid'). Het gebouwtje is gesitueerd voor de ingang van een vrij lelijke kantine, die daarmee grotendeels aan het oog onttrokken wordt. Het is een mooie folly met allemaal 'nutteloze' ruimtes, maar wel functioneel als afscherming van de kantine. Ik heb bij dit gebouwtje geen enkel moment gedacht aan een bus shelter, maar dat doet er eigenlijk niet zoveel toe. Het is door zijn schaal een vrij onopvallend

bouwwerk. Jammer want wel aardig vormgegeven. De mooiste ingreep van het complex vond ik de brug die zich slingerend over het rivierengebied bewoog. Een erg mooie landschappelijke ingreep.

Renz Schulze

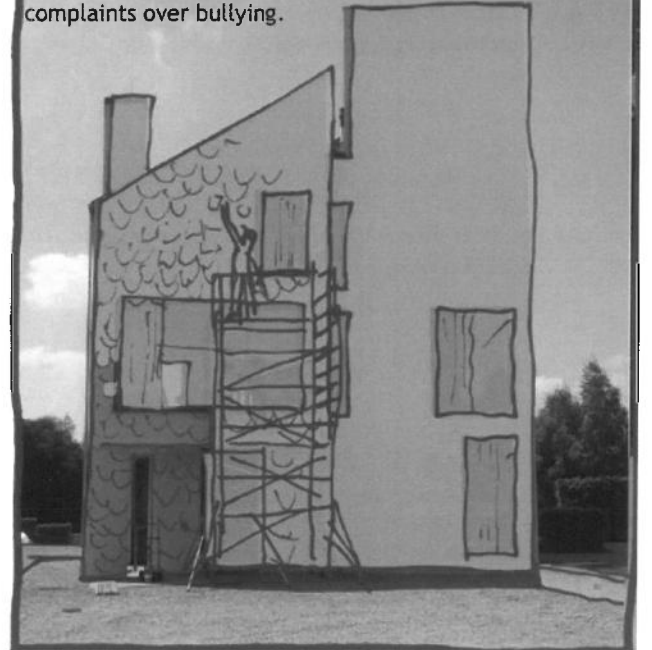
One of the whistleblowers who raised concerns about financial expenses and other matters at the University of Limerick, who said she was managed out of her job, said she feels vindicated by today's Higher Education Authority report into matters of concern at the university.

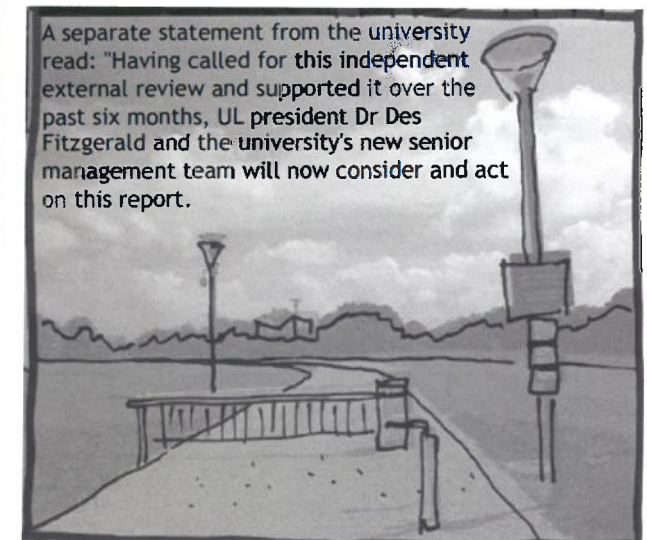
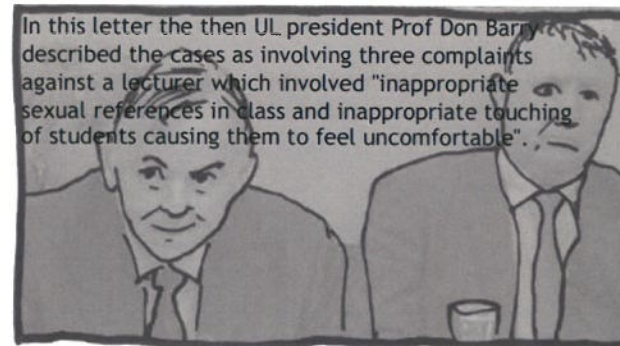
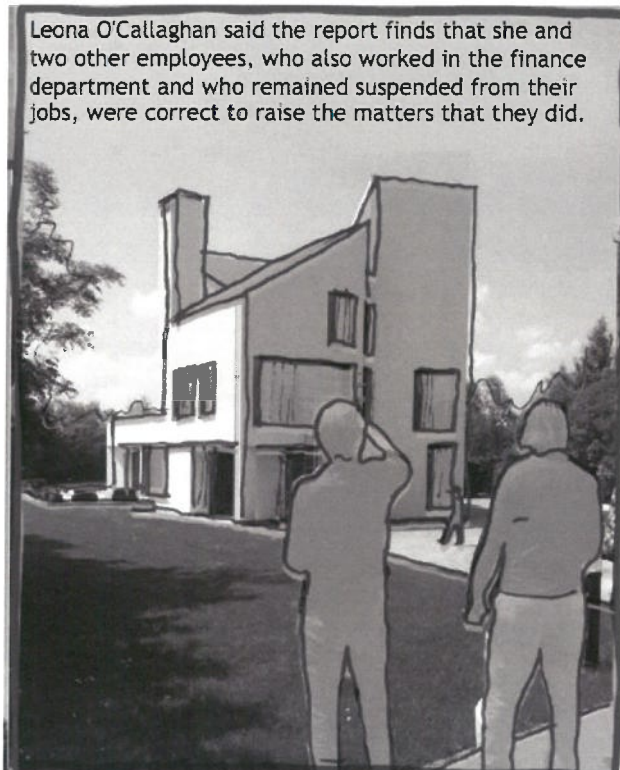
"I am proud that I stuck by my morals and integrity when trusted in my position to only use public money for genuine legitimate expenses. The country would be in a much better place if all public services were ethical with public funds."

The Department of Education is to launch an independent inquiry into a series of allegations of misconduct at University of Limerick. The allegations broadly relate to the treatment of staff or former employees who raised concerns over irregular expenses claims and made complaints over bullying.

The Presidentenshouse, Campus universiteit Limerick
 architect: Grafton Architects, 2010 Willem Jakobs

Bronnen: <https://www.rte.ie/news/munster/2017/1108/918487-whistleblower-limerick/>
<https://www.rte.ie/news/education/2017/1108/918409-ul-expenses/>
<https://www.irishtimes.com/news/education/university-of-limerick-faces-inquiry-into-misconduct-allegations-1.3072053>

Wandeling door historisch Cork

Het oude centrum van Cork ligt op een eiland in het moerassige gebied van de monding van de Lee, de Ierse naam voor Cork, Corcaich betekent 'zompige plek'. Nu wordt het centrum eiland omgeven door het North en South Channel van de Lee.

In 820 verwoestten de Vikingen het 7e eeuwse klooster van St. Finbarr dat op de plek van St. Fin Barre's Cathedral stond. In de volgende eeuwen ontstond er een Viking nederzetting bij de, diep landinwaarts gelegen natuurlijke haven. Begin 13e eeuw kreeg Cork een stenen omwalling, maar lagen er binnen de stad nog diverse rivierarmen die later overwelfd zijn en straten werden, ze hebben daardoor een wonderlijk breed profiel, o.a. St. Patrick Street en South Mall. Schepen waren binnen de ommuring veilig. Daar de Lee een getijd rivier is, met een niveau verschil van 3 meter, hebben oude panden aan de straten op overwelfde rivierarmen een hoger gelegen begane grond, soms nog met een entree op straatniveau, daar legden vroeger de schepen aan. Ook nu hebben die entrees, in lager gelegen gedeeltes van de straten, nog vaak schotten nodig om bij hoog water of overvloedige regen het water te weren. De veel gebruikte plaatselijke natuurstenen zijn: red sandstone en grey limestone, waarvan de kleuren terugkomen in het stadswapen van Cork.

Onze groep loopt onder leiding van gids Michael van St. Patrick Street langs het North Channel van de Lee naar Emmet Place, waar de opera, in de jaren '50 na een brand herbouwd, recent een nieuwe glazen gevel kreeg. Daarnaast de 19e eeuwse Crawford Art Gallery met een uitbreiding van Erick van Egeraat. Aan de overkant van de Lee staat St. Anne's Church, de Ier genoemd omdat de vier klokken nooit dezelfde tijd aangeven. Tegenover de Art Gallery het mooie 18e eeuwse Queen Anne House, waarlangs we via Opera Street terug naar St. Patrick Street lopen. Onder meer bewonderen we daar het beeldje (Barry Moloney)

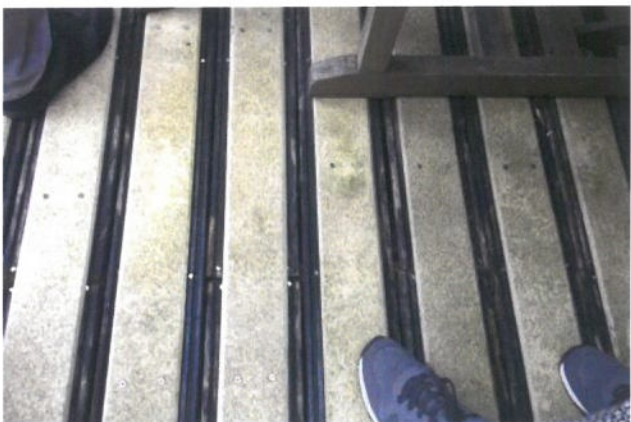
van de jongen die de Evening Echo verkoopt. De op Barcelona geïnspireerde bestrating en de verlichtingsmasten die aan scheepsmasten refereren, aangebracht in 2005 toen Cork culturele hoofdstad was, kunnen mij minder bekoren. Ook maakt de stad ondanks de opknappbeurt van 2005 een wat shabby indruk. Maar wat mij in alle grote steden in Europa en ook in het relatief kleine Cork weer opvalt: de bebouwing is veel 'grootstedelijker' dan bij ons. In de smalle zijstraatjes van St. Patrick Street woonden na 1685 veel Hugenoten, die hun naam verengelsen en vaak praktische beroepen uitoefenden zoals bakker, wever, koperslagers e.d., maar enkelen werden rijk en zelfs burgemeester. In die tijd werd in Cork Engels, Iers en Frans gesproken. Michael wijst ons op de neogotische gevel van de Peter and Paul's kerk in een zijstraatje en op het Old Queens House op de kop van St. Patrick aan de Grand Parade. Aan die straat staat ook de overdekte English Market met zijn mooie gevel en rijke interieur, de Ieren moesten hun markt gewoon in de open lucht houden. Bij veel wat Michael vertelt klinkt nog de frustratie door over bijna 8 eeuwen Engelse bezetting. Tijdens de Aardappel Hongersnood 1845-1850 was er wel ander voedsel maar dat werd naar Engeland geëxporteerd. Vrijwel alle monumentale bebouwing van voor 1923 is door Engelsen gebouwd en staat nu op de Ierse monumentenlijst.

Tegenover de Engelse Markt is, in een parkje, nog een restant van de oude stadsgracht te bewonderen en toont Michael ons een kaart van het Middeleeuwse Cork, met de nog niet overkluisde waterwegen. Aan het eind van de Grand Parade op de kruising met South Mall staat het monument uit 1906 ter nagedachtenis van de Ierse opstanden in 1789, 1803, 1848 en 1867, een architectuur prijsvraag die gewonnen werd door D.J. Coakley. Langs de South Mall het financiële centrum van Cork, veel meest neoklassieke bankgebouwen en advocatenkantoren, meestal in Limestone maar ook in Nederlandse

baksteen die als ballast meekwam in de schepen die o.a. met Ierse boter terug voeren. Aan de overkant van het South Channel van de Lee het imposante gemeentehuis, daarnaast het Custom House uit 1818, er achter The Elysian, met zijn 68 meter het hoogste gebouw van Ierland, 17 etages met appartementen en kantoren. Daarna lopen we via Pembroke- en Wintrop Street terug naar ons uitgangspunt op St. Patrick Street.

Wat Michael ons wel vertelde is dat de eerste twee cijfers van de autonummerborden het bouwjaar van de auto aangeven en dat Cork geen actief restauratie beleid heeft, niet dat er 300 monumenten en 27 bruggen zijn.

Anne-Lot Haag

Environmental Research Institute, ERI
6 Lee Road, Cork
architect: **Bucholz McEvoy, 2025**

“Vintage architecture”?

Het gebouw is in de zomer van 2005 opgeleverd. Begin 2006 is het als bijzonder energiezuinig gebouw in gebruik genomen. (afb. 06-01)

We staan op het dak en worden ingewijd in de duurzame geïntegreerde installatie. Zonnecollectoren verzorgen het warme water.

De bomen naast het gebouw, wilgen in een watergebied, zijn enorm snel gegroeid, het is nu een beschermd natuurgebied. (afb. 06-02)

De gevel bestaat voornamelijk uit cederhout, naturel, waarover men klaagt omdat het er armoedig uitziet. Het Ierse klimaat is er eigenlijk niet voor geschikt, veel lekkages werken ook niet mee.

Het publiek vindt het lelijk, de algemene opinie is vooral teleurstelling door de snelle veroudering van het gebouw. Onder architecten wordt het natuurlijke ontwerp gewaardeerd. Dit levert een doorlopende discussie op, die zich concentreert op de vraag: wel of niet verven? Het grijs van het hout en het grijze beton zouden een eenheid moeten vormen, maar vanaf de ingebruikname blijkt er weinig relatie met de natuur.

De verwarming werkt met geothermie en warmtepompen. Het water wordt door de zonnecollectoren (afb. 06-03) en met warmteterugwinning uit ventilatielucht voorverwarmd. Men kan in de vloerverwarming een temperatuur van 40 graden realiseren. Veel beton is niet erg duurzaam maar wel als je het voor warmtebuffering gebruikt. Betonkernwarmte dus. Omdat er veel glas in het gebouw is toegepast kan het ook in de winter erg warm worden als de zon schijnt.

Het hoofdtrappenhuis is essentieel voor de ventilatie en koeling van het gebouw. De te openen ramen in het dak worden door temperatuurmeting gestuurd

en zorgen zo voor een goed binnenklimaat. (afb. 06-04) Ook de functionele indeling is duurzaam gedreven: labs aan de noordzijde, kantoren aan de zuidzijde met veel glas. De hele begane grond is ook laboratoriumruimte.

Passieve zonne-energie is een belangrijk onderdeel van het ontwerp. De zuidgevel heeft veel last van het klimaat. (afb. 06-05/06) Het hout in de gevel is binnen mooi maar door lekkages aangetast. De houten luiken trekken krom en geven veel lekkage en kieren. (afb. 06-07) Het terras is stroef gemaakt met anti slip stroken. (afb. 06-08) De elektriciteit komt van duurzame leveranciers, mogelijk gaat men met windmolens en PV aan de slag.

Men gaat ook groen om met het gebouw. De onderzoeken gebruiken ook veel energie, het gebouw op zich presteert goed als we dit beschouwen in de periode dat het is gebouwd. Men heeft een energiegebruik van 125 kWh/m²/jr. gerealiseerd en dat was destijds een hele prestatie. Nu wordt de norm voor utiliteitsbouw met de BENG norm maximaal 50 kWh/m²/jr. in Nederland. Dat is toch nog een enorm verschil. Het gebouw is daartoe ook enorm kierdicht gebouwd. Helaas blijkt uit de volop zichtbare lekkage dat het materiaalgebruik wat kierdichting betreft niet echt duurzaam is te noemen.

Het gebouw is wel een statement voor het werk dat hier wordt gedaan, scenario's ontwikkelen voor een duurzame wereld, CO₂-neutraal met een complex model van alle factoren die daarbij een rol spelen. Het gebouw doet daarin actief mee, het is volledig met sensoren uitgerust om alle elementen te monitoren.

Het instituut ERI doet veel transitie- en klimaatonderzoek. Het gebouw is een levend voorbeeld van de transitie die in Europa gaande is. Het is 'vintage' in de zin van architectuur, het gebruik van glas en onbehandeld hout en kaal beton is gedateerd. De sensoren en techniek lijken hedendaags maar zijn

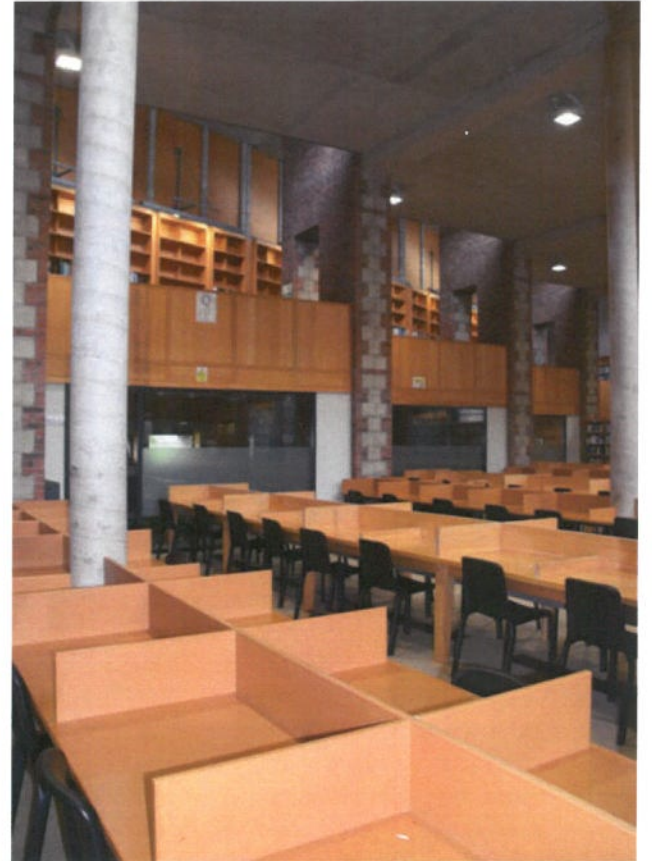
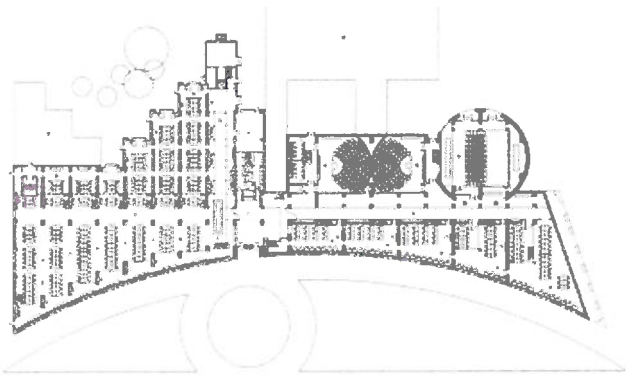
voor de toekomst niet voldoende. Daar wordt hier aan gewerkt en dat maakt wel nieuwsgierig.

De bouwwijze al met al is geen succes, men vindt dit vooral vanwege de kritiek op het uiterlijk. Het is weliswaar duurzaam maar wat is daarbij verantwoorde architectuur en materiaalgebruik? De architecten hebben zich hier, zegt men, netjes gedragen, later werk is uitbundiger en de vraag is wat we daar van vinden, zondag. Dat is Elm Park en inderdaad van een andere benadering, enorm grootschalig. Daar speelt de stedenbouwkundige context een grote rol. Van duurzaam materiaalgebruik is weinig zichtbaar, wel van de passieve zonne-energie toepassingen, enorme serres en veel glas. Het gebouw is in kleur en materiaalgebruik weliswaar gedateerd maar wel knap als we naar de techniek kijken die volledig in de architectuur is geïntegreerd behalve op het dak.

Ineke Hulshof

Voetnoten

* <https://www.bmcea.com/envirnomental-research-institute-ucc/kyd3pf3d8ojabd99pihh3khnmj1jcm>

Bibliotheek, Cork Institute of Technology
 Rossa Avenue, Bishopstown, Cork
 architect: **De Blacam Maegher Architects, 1997**

Het Cork Institute of Technology (CIT), bestaat uit vier locaties. Wij bezoeken de Bishopstown Campus aan de Rossa Avenue in Cork; verreweg de grootste campus van de vier.

Verspreid over Cork maken het CIT Crawford College of Art & Design (CCAD), de CIT Cork School of Music (CSM) en het National Maritime College of Ireland (NMCI) ook deel uit van het technologisch instituut.

Het CIT biedt (deeltijd-) opleidingen en cursussen op verschillende niveaus in onder andere computer- en informatietechnologie, bedrijfskunde, nautische studies, bouwkunde, techniek, media, muziek, geesteswetenschappen en kunst, horeca en toerisme. Aan de zuidzijde van de campus staan geschakelde gebouwen (laagbouw, twee-laags) opgetrokken uit beton met aluminium kozijnen gebouwd begin jaren 70. Deze zijn o.a. in gebruik voor het onderwijs, onderzoekslaboratoria en kantoren.

Wij bezoeken de recentere uitbreidingen (1992-2007) van het universiteitsterrein; waaronder de bibliotheek en informatietechnologiecentrum, administratieve gebouwen, aula, multifunctionele verblijfsruimtes, de ronde vergaderzaal voor de staf en de werkkamer van de president van de campus. Dit noordelijk deel van de campus is het ontwerp van bureau De Blacam and Meagher. Dit bureau werd in 1976 opgericht door de Ierse architecten Shane de Blacam (1945) en John Meagher (1947).

Bibliotheek en IT-vleugel

De bibliotheek (1994) en de IT-vleugel (1997) vormen de eerste uitbreidingen van de campus door het bureau De Blacam and Meagher uitgevoerd in samenwerking met het Boyd Barrett Murphy O'Conner (BBMO/Cork).

De architecten onder ons zien in het

bibliotheekontwerp de invloed van de Amerikaanse architect Louis Kahn (1901-1974), waarmee Shane de Blacam drie jaar heeft samengewerkt in Philadelphia, voordat hij in 1973 terugkeerde naar Ierland.

Exterieur

De gebogen zuidzijde van de bibliotheek en de IT-vleugel is gebouwd in de vorm van een sikkel (crescent) en vormt middels een binnenplaats met bomen aansluiting bij de oudere bebouwing. Het gebouw is opgetrokken uit rode gesintelde baksteen en de veel in Ierland toegepaste witte kalkzandsteen (noordzijde), en verwijst naar de 'metselwerktraditie' van Cork en omgeving.

Interieur

Inspiratiebronnen voor het ontwerp van het interieur vormen o.a. de bibliotheken in het British Museum in Londen en het Trinity College in Dublin; doorgangen met galerijen op verdiepingen en boekenkasten langs de wanden. Via een brede houten dubbele deur in het midden van de gevel komt men in een sobere entreehal. In het verlengde naar het de noordzijde bevinden zich o.a. een lift en kantoren. Het materiaalgebruik is traditioneel: beton, natuursteen, baksteen en hout.

Links van de entreehal is een doorgang gemarkeerd door kolommen. De kolommen zijn opgebouwd uit metselwerk van rode baksteen en witte kalksteen de zgn. 'streaky baconmix' ofwel speklaag. Deze doorgang deelt de ruimte in tweeën: een leeszaal aan de zuidzijde met één galerij met studieplekken en tijdschriften op de eerste verdieping. Aan de noordzijde een ruimte met studieplaatsen en middels trappen ontsloten galerijen van twee verdiepingen met wanden gevuld met boeken. Op de derde verdieping bevindt zich het depot van de bibliotheek.

In het ontwerp is veel aandacht besteed aan een adequate lichtval voor de studerende. Dit resulteert in kleine ramen op de begane grond aan de zuidelijke gevel. Hierdoor wordt zuidelijk licht gefaseerd

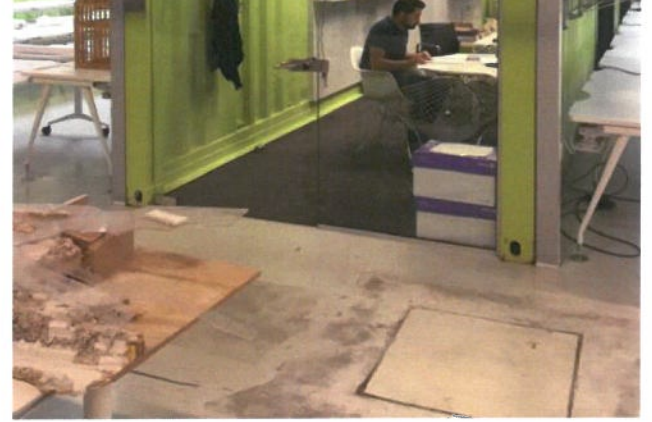
toegelaten zodat er geen reflectie gevormd wordt op de computerschermen. Verder wordt de leeszaal verlicht door een lichtkoepel en door hoge ramen aan de noordgevel.

Meubilair

De leestafels, trappen, de galerijen met de boekenkasten zijn ontworpen door de architecten. Het meubilair is uitgevoerd in beukenhout onder supervisie van de Corkse meubelmaker Eric Pierce. De boekenplanken zijn uitgevoerd in natuurlijke vezelplaat. De oppervlakte van de bibliotheek bedraagt 2700 m² en biedt plaats aan ruim 600 personen. De hoogte van de leeszaal is zes meter (drie lagen), elders 7,375 meter i.v.m. de galerijen. Naast de meer dan 80.000 boeken zijn ook duizenden kranten- en tijdschriften digitaal beschikbaar. Het gebouw integreert de nieuwste technologische ontwikkelingen met de traditionele boeken die alom aanwezig zijn.

De bibliotheek heeft inmiddels enige wijzigingen ondergaan. Een aantal houten studietafels zijn vanwege beschadigingen vervangen door samengesteld materiaal. Ook zijn er aan de zuidzijde separate ruimtes ontworpen waar men in een besloten groep kan samenwerken. De IT-vleugel omvat o.a. computerlaboratoria, collegezalen en seminarruimten. Aan de bibliotheek en de IT-vleugel werd in 2003 de 'Gold Medal of the Royal Institute of Architects' (RIAI) toegekend; de hoogste architectonische onderscheiding in Ierland voor een gebouw dat binnen drie jaar opgeleverd moet zijn. Het vormde de opzet voor verdere grootschalige uitbreidingen door De Blacam and Meagher aan het noordelijke deel van de campus, die in 2007 werden afgerond. Op Youtube is een twee uur durende video uit 2001 te zien met een lezing van Shane de Blacam over een aantal door het bureau uitgevoerde projecten.

Hélène Hartman

Architecture Factory, Cork Institute of Technology
 Bishoptown campus, Cork
 architect: **RKD Architects**
 interieurarchitect: **Marc O'Riain, 2013**

Na het bezoek aan de Library van de Cork Institute of Technology (CIT) steken wij de weg over en bezoeken wij de Architecture Factory. Het contrast kan haast niet groter zijn. De Library is een fraai, maar enigszins sacraal gebouw dat is ontworpen in de geest van Louis Kahn, terwijl de Architecture Factory aan de buitenzijde oogt als de opslagruimte van een fabriek. Het gebouw (Melbourn Building) heeft voor een deel witte beplating als afwerking gekregen. De informele entree geeft toegang tot een ruime lichte hal waar we worden opgewacht voor een rondleiding door Marc Ó Riain, de ontwerper van de school. Marc is interieurarchitect en geeft ook les aan de architectuuropleiding; hij heeft het ontwerp gemaakt in samenwerking met RKD Architects.

Het gebouw is een in onbruik geraakte magazijnhal dat in de recessie is verworven door de CIT en met een gering bouwbudget en in korte tijd moest worden omgebouwd tot een architectuurschool. De ruime, donkere hal is door het aanbrengen van daklichten een aantrekkelijke lichte ruimte geworden. Een brede 'boulevard' met tentoonstellingsruimte ontsluit de ruimte, met aan de ene zijde een hoge hal met halfopen werkplaatsen en aan de andere zijde besloten ruimten voor colleges, besprekingen, toiletgroepjes, etc. in twee bouwlagen. Van de mogelijkheid om tentoon te stellen wordt uitgebreid gebruik gemaakt: de hal staat over de volle lengte vol met maquettes en panelen. Aan het einde van de boulevard staat een grote maquette van de stad Cork die zij van de gemeente in bruikleen hebben gekregen. De ruime hal wordt door zes limoen-groene zeecontainers opgedeeld in kleinere atelierruimtes waar studenten in groepen kunnen werken. Overal staan maquettes in stellages langs de wanden.

De aan de bovenzijde opengemaakte containers worden gebruikt voor machines, spreekruimten etc. Hoewel er tijdens ons bezoek in verband met tentamens nauwelijks studenten aanwezig zijn, is de atelier-sfeer bijzonder aantrekkelijk. De ruimte nodigt uit om direct aan de slag te gaan.

Aan het einde van de hal is een grote ruimte ingericht met computers; hier kunnen de studenten de ideeën uitwerken die in de werkplaatsen zijn bedacht.

De school stimuleert het schetsen met de hand en het werken met maquettes, zodat het werken met computers teruggebracht kan worden tot het noodzakelijke.

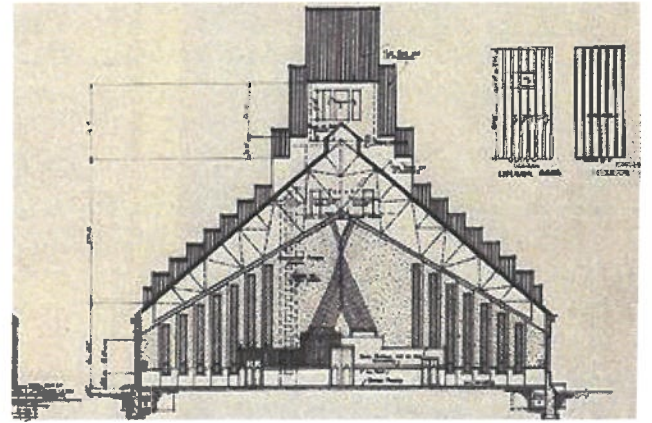
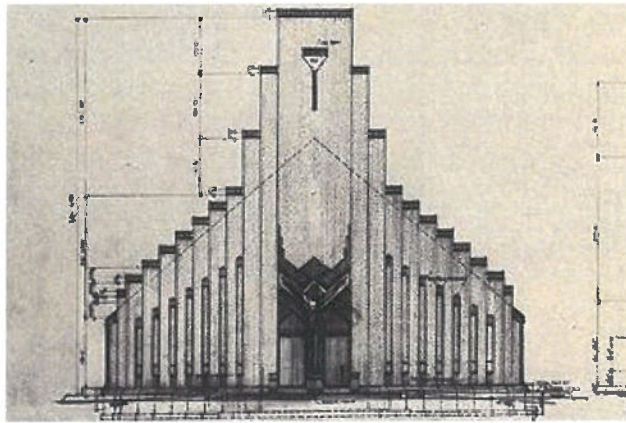
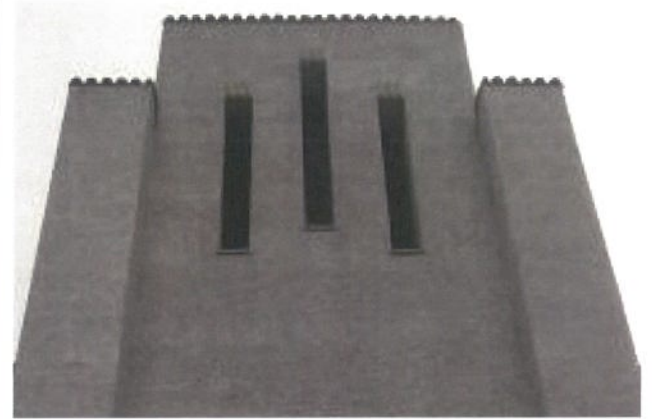
De Architecture Factory ademt op een aantrekkelijke manier de sfeer van de jaren zestig; het ontwerp is tot op zekere hoogte schatplichtig aan Archigram en het vroege werk van Norman Foster en Richard Rogers. Na oplevering in 2013 heeft de school een aantal nationale en internationale prijzen gekregen voor het ontwerp.

Bij het vertrek vertelt Marc Ó Riain nog dat in het oorspronkelijke plan er nog een loopbrug was geprojecteerd van de eerste verdieping naar de hoger gelegen weg. Om budgettaire redenen is hier vanaf gezien. Gelukkig maar ben ik geneigd te denken, want een dergelijke krachtpatsersrij zou de nuchtere opzet van de Architecture Factory alleen maar ontkrachten.

Herman de Kovel

Voetnoten

- * <http://www.rkdarchitects.com>
- * www.architizer.com/projects/architecture-factory
- * <http://architecture.cit.ie/>

Church of Christ the King, Cork

Evergreen Road, Cork
architect: **Barry Byrne, 1931**

De reisorganisatie heeft mij twee kerken toegedacht om over te schrijven. Waarschijnlijk omdat men wist dat ik katholiek ben opgevoed maar dat is inmiddels lang geleden. Het lastige is dat ik daardoor een kerk niet meer alleen als gebouw kan bekijken maar de gevoelswaarde ook een rol speelt. Bij deze kerk vond ik dat een merkwaardige ervaring. De kerk is aan een zeer drukke straat gelegen waardoor het onmogelijk is om de zeer aanwezige Christus zonder auto's op de foto te nemen. Onder de armen/vleugels van Christus kom je de kerk binnen. Zou je er ook weer uit kunnen? Het was jammer dat het die dag geen helderder weer was. De buitenkant van de kerk is nl. gestuct waarin, zo leek het, de bolle kant van schelpen waren afgedrukt waardoor een oneffen huid ontstond. Ik denk dat het een mooie schaduw kan opleveren. Constructief is het een interessant gebouw omdat er binnen geen enkele ondersteuning - in de toch zeer brede kerk - te zien was. Zo ontstond een ruimte waarvan de lengte korter dan breed was. Vanonder de voeten van de Christus aan de buitenkant liep een witte streep naar het midden van het altaar. Aan weerskanten van de streep op het middenpad stonden in de volle breedte de kerkbanken. Een mooie oplossing was dat de kruiswegstaties aan weerskanten in nissen waren opgenomen. Aandacht verdienen ook de lange smalle ramen met gekleurd glas aan de voor- en achterkant. Het gebouw en interieur waren volledig in symmetrie. Eigenlijk is het een prachtig gebouw maar binnen ervoer ik een dwangmatigheid voor het geloof die veroorzaakt werd door de ruimte. Ik ben er nog niet achter hoe dit komt. Was de ruimte te perfect waardoor je je gedachten niet meer de vrije loop kan laten? En kan een ruimte dit überhaupt veroorzaken?

Barry Byrne, die het gebouw ontwierp, kwam uit

Chicago en had familierelaties in Ierland. Hij was een adept van Frank Lloyd Wright. Nadat hij bij Wright had gewerkt aan de Unity Temple ontstond zijn belangstelling voor het ontwerpen voor de Rooms-Katholieke Kerk. In 1915 vestigde hij zijn eigen bureau in Chicago en ontwikkelde zijn eigen stijl. Sinds 1924 publiceerde hij artikelen over zijn werk en werd er positief over hem geschreven. Deze publicaties trokken de aandacht van de Katholieke geestelijkheid in Ierland die hem de opdracht voor de Church of Christ the King opleverde.

Niet bekend is of zijn vrouw, die artiest was en o.a. artist's impressions van zijn werk maakte maar ook interieurs en kleurenschema's voor sommige van zijn gebouwen en kerken ontwierp, ook betrokken is geweest bij Christ the King.

Agnes Evers

voetnoten

* <https://c20society.org.uk/botm/the-church-of-christ-the-king-cork-1927-31/>

Saint Fin Barre's Cathedral (Anglicaans)

Dean Street, Cork

architect: **William Burges, 1879**

Blijkens het volle en interessante programma van deze studiereis zouden we deze kathedraal gaan bezoeken vanwege het orgel dat tussen 2011 en 2013 werd herbouwd.

Wegens gebrek aan tijd lukte het niet meer om met zijn allen dit programmaonderdeel te gaan zien. Desondanks heb ik met een paar collega's snel een bezoek aan de kerk kunnen afleggen. Het heeft zo moeten zijn want toen we de kerk binnen kwamen kwam het orgelspel ons tegemoet. Het klonk prachtig. Tot mijn verrassing heeft de kerk niet een maar twee orgels. Beiden hebben een lange geschiedenis.

William Burges' oorspronkelijke idee was dat er een orgel in de westgalerij (Nave Great Organ) van de kerk zou komen en een orgel dat een koor zou kunnen begeleiden en dat dicht bij de zangers gesitueerd moest zijn in het noordelijke transept. Kennelijk lukte dat niet meteen bij de bouw van de kerk en werd in 1889 het orgel in de westgalerij verplaatst naar het noordelijk transept. In de loop van de jaren werd dit orgel verschillende malen verbouwd en vergroot. In 2010 werd besloten het orgel te herbouwen. Er werd een nieuw frame gebouwd waarin 4500 - waaronder 3012 oorspronkelijke - pijpen zijn opgenomen. De pijpen werden zo geplaatst dat het geluid zich helderder in de ruimte zou ontfouwen. Het uitgangspunt hierbij was dat voor zover mogelijk de pijpen hun eigen geluid moesten behouden. In 2013 was het orgel klaar en behoort nu tot de beste in zijn soort. Het is met name geschikt voor het 19de en 20ste-eeuwse solo-repertoire. In 2011 werd het Nave Great Organ alsnog voltooid.

Rondlopend in de kerk kwam ik nog een verrassing tegen. Vlak naast de preekstoel op de vloer glom een koperen plaat ons tegemoet. Het bleek een

herdenkingsplaat voor Lady Elizabeth Aldworth St. Leger. Zij blijkt de eerste vrouwelijke vrijmetselaar van Ierland te zijn geweest. In 1712 werd zij geïnitieerd. Alle verhalen rondom haar verschillen. De meeste overeenstemming is te vinden in de wijze waarop zij bij de loge is gekomen. Zij zou in slaap gevallen zijn in de bibliotheek die zich naast de ruimte bevond waar de loge bijeenkwam. Zij werd wakker door stemmen die zij hoorde en het licht dat tussen de spleten van de los zittende stenen wand scheen. Zij haalde een paar stenen weg en keek naar binnen. Toen zij de ernst van haar handelen begreep wilde zij zich terugtrekken maar werd zij gepakt door loge-lid Tyler die ook de familiebutler was. Tyler riep de loge-leden -waaronder haar vader- bijeen waarop besloten werd haar als lid op te nemen. Dat was toen een privé-loge. Zij was daarmee het eerste vrouwelijk loge-lid voordat de officiële loge dit toestond. De officiële Grand Lodge of Ireland werd waarschijnlijk opgericht in 1725.

Kennelijk kan een dergelijke plaquette in een Anglicaanse kerk. Gezien de gespannen voet waarop de Rooms Katholieke Kerk en de Vrijmetselarij leven zou dit in een katholieke kerk onmogelijk zijn geweest.

Agnes Evers

Voetnoten

* <http://corkcathedral.webs.com/the-cathedral-organ-today>

Lewis Glucksman Gallery – University College Cork
Western Road, Cork
architect: **O'Donnel + Tuomey 2012**

Vriendschap en filantropie hebben drie elementen op deze locatie bijeengebracht. Als een eerbetoon aan de liefde zijn leven, kunst en water door ontwerp aan elkaar vervlochten.

Aan het begin van de tour moest ik meteen aan een oud nummer van de Ierse groep The Frames denken. Onze gids begon de rondleiding met het verhaal van een jonge officier die tijdens de Eerste Wereldoorlog is omgekomen en die symbolisch gezien teruggebracht is naar zijn plek. Het nummer 'Finally' begint als:

*Did you fall on your way?
It's a long way down
Welcome back to your place*

(The Frames – 2004)

<https://www.youtube.com/watch?v=rxqICYnkLB8>

Leven - Terug naar zijn plek

Naast het Lewis Glucksman Gallery staat een eikenboom van bijzonder betekenis. Deze boom, die de schrijnende herinnering aan de wreedheid van de oorlog belichaamt, is daar geplant dankzij de liefde van een vriendschap. In de zak van de uniform van de gesneuvelde officier uit de Eerste Wereldoorlog werd een eikje gevonden. Ter ere van deze jonge man, die student was aan de University College Cork, werd deze kieming door een vriend van hem in het terrein van de campus gepland. Hiermee is de officier teruggebracht naar zijn plek en weer tot leven gebracht.

Vandaag de dag geeft de inmiddels enorme boom schaduw aan het galeriegebouw, dat op zijn beurt de door kunstenaars vormgegeven spirituele en mentale interpretatie van het leven herbergt.

Kunst - De kunstgalerie

De kunstgalerie is vernoemd naar de weldoener ervan, de voorzitter van Lehman Brothers, die vroeger de derde grootste investeringsbank van de Verenigde Staten was voordat hij in 2008 het faillissement inging. Tegenwoordig krijgt de galerie een kleine subsidie en is voornamelijk afhankelijk van eigen fondsenwerving.

Het galeriegebouw (2004) is ontstaan binnen de begrenzing van een voormalige tennisbaan vlakbij de rivier Lee. Om de impact op het milieu te beperken, hadden de architecten ervoor gekozen om de voetafdruk van het gebouw binnen de contouren van de tennisbaan te houden. Vanaf de eerste verdieping spreidt het gebouw zich over deze contouren heen en zweeft over het groene gebied. De drie verdiepingen boven de begane grond zijn ontworpen in een aaneenschakeling van vrijdragende volumes die een indrukwekkende symbiose tussen kunst en natuur tot stand brengen. De belangrijkste materialen van het gebouw zijn lokale kalksteen, glas, staal en Braziliaans hardhout. Samen met de groene omgeving vormen deze materialen een harmonieus geheel.

De rondleiding begint bij de vide, tevens entree, op de begane grond. Een kleine ruimte, die op de een of andere manier worstelt met een educatief project dat net bij de ingang is geplaatst. Het uitzicht door de glazengevel heen op de enorme eikenboom maakt van de entree een aangename ruimte. Van daaruit lopen we de houten trap op waarin verlichting en verwarming zijn geïntegreerd in het ontwerp. We arriveren in een grote tentoonstellingsruimte op de eerste verdieping. Grote ramen in elke hoek van deze kamer omlijsten de vergezichten in verschillende richtingen. De symbiose tussen kunst en natuur is hier direct voelbaar, een ontwerpkenmerk die door het hele gebouw te waarnemen is. Uitzondering hierop is één ruimte in het midden van de verdieping. Een ruimte zonder ramen, met eigen luchtbeheersysteem en gebouwd als brandwerend compartiment is ontworpen voor

tentoonstellingen van waardevolle collecties.

Voor mij was het bezoek aan dit gebouw in het bijzonder een interessante ervaring omdat ik een paar jaar geleden projectarchitect van Michael Wilford (voormalige compagnon van James Stirling) ben geweest voor de nieuwbouw van de bibliotheek en conferenceruimte van het Vredespaleis in Den Haag. Op de een of andere manier kun je voelen dat Sheila O'Donnell en John Tuomey op het kantoor van Stirling & Wilford hebben gewerkt. De manier waarop mensen van binnenuit het gebouw met de directe omgeving interacteren is zeer herkenbaar. Naast zijn functie als kunstgalerie, werkt het gebouw als een gemeenschapsplaats waar educatieve kunstprojecten voor kinderen worden ontwikkeld. Op deze wijze houdt de galerie de link naar de toekomstige generatie in stand.

Water

Water is het derde element in dit verhaal. Een element dat vaak als symbool geassocieerd wordt met het leven. Maar water kan echter ook destructief zijn. Door een overstroming in 2009 liep het water van de rivier Lee de kelders van de galerie in. De opgeslagen kunstwerken raakten toen zwaar beschadigd. Sinds de overstroming is een waterkering rondom het galeriegebouw gebouwd. Een nieuwe lijn, een lage muur met poorten die aangesloten zijn aan een alarmsysteem, is aan de landschap toegevoegd. Deze houdt de kelder droog in het geval van overstroming. Een deel van deze muur is ontworpen als een betonnen zitbank langs het terras van het restaurant waar wij als groep gezamenlijk hebben geluncht. Zoals we allemaal het weten, voelen we ons Nederlanders echt op ons gemak met watersystemen. Vele van ons bleken goed te kunnen genieten van een praatje met een kopje koffie op deze waterkering. Amici onder elkaar.

Paola Huijding

English Market

Princes Street, Cork
1788

The English Market werd opgericht in 1788 door de protestantse of 'Engelse' corporatie die in die tijd de overhand had in Cork. In 1840 werden de katholieke leren steeds belangrijker en om zich te onderscheiden richtten zij de St. Peters-Market op.

Er zijn verschillende theorieën over de vraag waar de naam English Market vandaan komt.

Er werd alleen maar Engels gesproken, de bouwstijl was Engels, alleen de Engelse inwoners mochten er verkopen en kopen, maar er is niet gebleken dat deze theorieën op waarheid berusten.

In juli 1788 werden enkele kraampjes geopend en te huur aangeboden. Er mocht toen alleen vlees verkocht worden. Later breidde de markt zich uit en kon men er ook vis, gevogelte en groenten krijgen.

De ingang van de markt, vol ornamenten, werd in 1862 ontworpen door Sir John Benson.

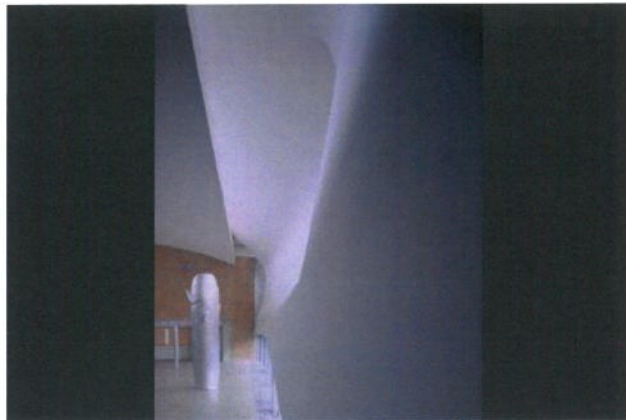
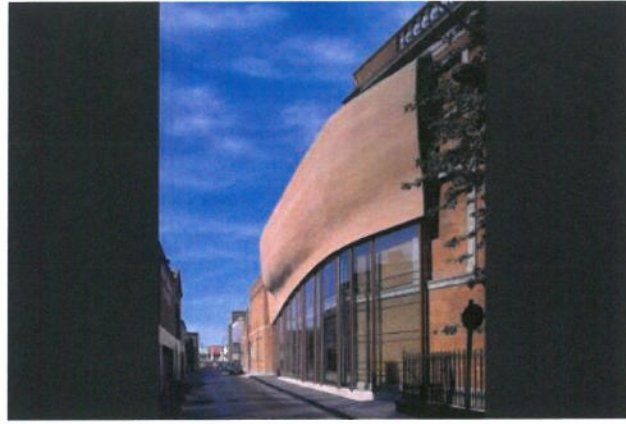
Op 19 juli 1980 werd de markt zwaar verwoest door brand en gerestaureerd voor een bedrag van 300.000 pond door de architecten van Cork Corporation.

De verbouwing uitgebreid met een bovengalerij voor horeca-activiteiten, leverde de architecten in 1983 een gouden medaille op van Europa Nostra voor de bijdrage aan het in stand houden van het Europees architectonisch erfgoed.

Het assortiment van producten is tegenwoordig, onder invloed van de vele migranten, enorm uitgebreid, maar nog steeds kan men in de restaurantjes op de bovengalerij gerechten eten zoals pens, gezouten leng en andere goedkope vleessoorten.

Mede door zijn interessante en mooie producten is The English Market een bekende toeristische attractie geworden.

Hermine Thijssen

Crawford Art Gallery, uitbreiding

Emmet Place, Cork

architect: **Eric van Egeraat**, 2000

Ook Cork, zoals bijna elke (wereld-)stad, heeft een bouwwerk van de hand van een stararchitect. In Cork is het onze eigen Erick van Egeraat. Tijdens onze eerste avond in Cork, onder leiding van een duo lokale gidsen - die ons naast de geschiedenis van de stad en de bijbehorende gebouwen ook ons - ongevraagd - wezen op de juiste kroegen en winkels - passeren wij het werk al, voor velen onopgemerkt.

Op dag twee staat het gebouw 's middags op het programma. Omdat een aantal van ons, waaronder ik, bedacht heeft om een middag aan de kust in Cobh - de laatste stop van de Titanic voor de noodlottige ijsberg - door te brengen, hebben wij voor onze treinreis naar de kust het museum kort bezocht. De door Erick ontworpen zalen zijn voor ons gesloten en glurend door de ramen krijgen wij de stellige indruk dat de zalen niet in gebruik zijn voor een tentoonstelling. De functie opslagruimte lijkt meer voor de hand te liggen. Uit verslag van medereizigers, die later op de middag het museum bezoeken, blijkt dat het ontwerp deels is aangepast - trap en hellingbaan - en dat achter een later geplaatste binnenwand het nodige materiaal van het museum is opgeslagen. Jammer.

Erick van Egeraat ontwerpt in 1996 deze uitbreiding van het museum van Cork vlak nadat hij Mecanoo heeft verlaten. Het gebouw wordt in 2000 opgeleverd. Het oorspronkelijke gebouw stamt uit 1724 en is in de loop der jaren verschillende keren aangepast en uitgebreid. De opdracht aan Van Egeraat was de bestaande gebouwen beter te verbinden, de interne circulatie te verbeteren en grotere expositieruimtes aan het gebouw toe te voegen.

Op de bestaande binnenplaats ontwerpt hij een 'paviljoen' dat qua ruimte en sfeer volledig (en terecht)

afwijkt van de bestaande gebouwen. De ruimte op de eerste verdieping krijgt vooral licht van boven langs het gekromde plafond. De gevel is hier bijna helemaal gesloten. De expositieruimte op de begane grond is rustiger en kijkt uit op de achtergelegen straat.

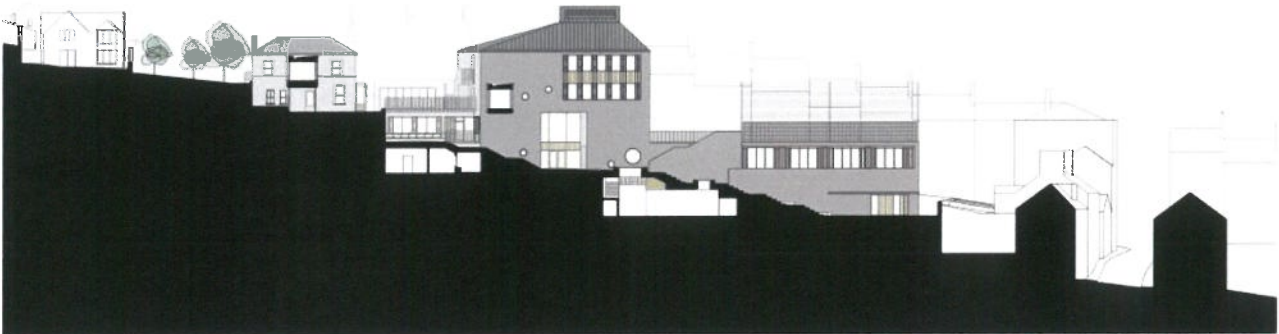
Een vlak met gelijkde bakstenen in de gevel verbindt de twee bestaande bouwdelen. Eenheid van materiaal, sterk contrasterend in vorm. Bij oplevering ziet het er goed uit en is een voorbode van de 'hangende gevels' (jurken) in het latere werk van Van Egeraat, zoals The Rock op de Amsterdamse Zuidas. Het gebrek aan onderhoud - zoals op vele plaatsen en bij vele gebouwen in Ierland - zorgt er voor dat de deels bakstenen gevel nu zeer armoedig oogt. Het verplicht opnemen van het meerjarenonderhoudsplan in de stichtingskosten van een gebouw is misschien een oplossing voor dit probleem.

Al met al zeker geen hoogtepunt van deze studiereis. Meer een leuk curiosum.

Ton van Namen

Voetnoten

<http://erickvanegeraat.com/project/crawford-art-gallery/>

Saint Angela's College,
St., Patricks Hill, Cork
architect: **O'Donnell + Tuomey**, 2015

De beschrijving van dit gebouw door de architecten Sheila O'Donnell en John Tuomey is adequaat: 'The school is designed like a hill town, with city lanes and terraced courts connecting the new and old together, like a topographical miniaturisation of Cork's urban conditions.' Dit schrijven ze in hun artikel over de school in The Journal of the RIAI (2016, #287). Ook het artikel van Stephen Best is to the point. De artikelen zijn te verkrijgen via de volgende weblink: http://odonnell-tuomey.ie/wp-content/uploads/2016/06/2016_MayJune_AI287_St-Angelas.pdf

Mijn verslag is daarop een aanvulling.

Grotendeels verscholen achter de huizen en tuinmuren van twee parallel en steil omhoog lopende straten ligt de vernieuwde campus van deze katholieke middelbare meisjesschool uitgestrekt tegen een helling. Deze helling is zo steil dat het cluster van gebouwen en terrassen over vijf niveaus is onderverdeeld. De ingang vanaf St. Patricks Hill ligt op het middenniveau.

Vier monumentale negentiende-eeuwse gebouwen en twee nieuwe gebouwen zijn voor deze school inventief aan elkaar verbonden met ondergrondse passages, luchtbruggen, binnentrappen, buitentrappen, binnenhoven en met ramen omsloten galerijen. Door het hoogteverschil van 18 meter geeft de locatie daar ook alle aanleiding toe.

De gebouwen en terrassen zijn horizontaal ten opzichte van elkaar verschoven en volgen trapsgewijs de helling. Er zijn dan ook veel trappen in en om het gebouw, als bij een oud stadje dat tegen een steile berghelling is aangebouwd. Via de terrassen en buitentrappen is er een lange route van boven naar beneden en vice versa.

Hoewel het complex in eerste instantie overkomt

als een puzzel raak je als 'geoefende' bezoeker al snel vertrouwd met de logica van het onderliggende logistieke schema. Qua logistiek zijn interne en externe routes slim aan elkaar verknoopt, met kortsluitingen op strategische plaatsen, waardoor vluchtwegen hiervan een vanzelfsprekend onderdeel zijn en niet als een aparte categorie verschijnen.

Wat helpt bij de oriëntatie is dat op elke plek duidelijk is waar je bent en dat je overal naar buiten of naar binnen kunt kijken. Buiten is de stad Cork, aan de overkant van de rivier de Lee. Het zicht op de stad is prachtig doch zorgvuldig geblokkeerd op cruciale leerplekken.

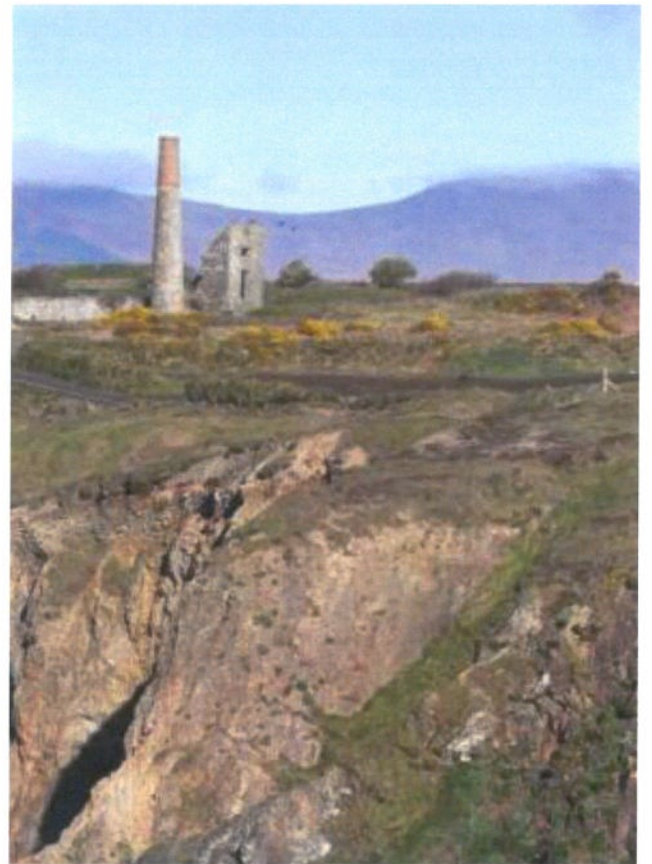
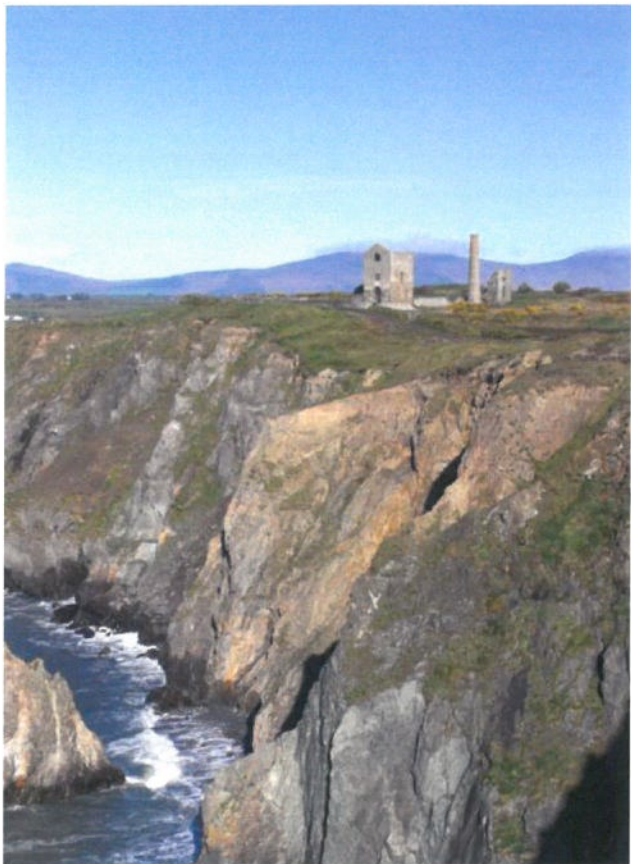
De op de gebouwen aangesloten buitenruimten hebben eenzelfde kwaliteit als de gebouwen, met elk een eigen karakter. Bovenaan wordt de campus stevig afgesloten door de hoge muur van de voormalige kloostertuin, onderaan grenst de kantine aan een ommuurd terras waar buiten gegeten en gespeeld kan worden. Aan de straatkant van deze muur besef je pas hoe hoog dit laagste terras van de school nog weer ten opzichte van de omgeving ligt.

De verschijningsvorm van deze school, in materiële zin, doet bij mij de gedachte opkomen dat de jonge vrouwen, meisjes, hier een complexe ruimtelijke ervaring opdoen die ze hun hele leven met zich mee zullen gaan dragen. De naailessen zullen daartoe ook zeker bijdragen, evenals de wiskunde. Maar het hoeft niet. Ook de boeken uit de goed gevulde bibliotheek in de oude Richmond villa kunnen het wereldbeeld in de hoofden flink herstructureren.

Minke Wagenaar

Voetnoten

* http://odonnell-tuomey.ie/wp-content/uploads/2016/06/2016_MayJune_AI287_St-Angelas.pdf

Copper Coast Unesco Geopark

Waterford, Dungarvan, Stradbally-Tramore

Copper Coast

Ons bezoek aan het Copper Coast Unesco Geopark op vrijdag 1 juni draaide uit op een bustocht door het mooie groene glooiende landschap langs het deel van de klifkust tussen Dungarvan en Tramore, in het zuiden van Ierland. Veel zijn wij niet te weten gekomen over de kopermijnbouw aldaar in de 19e eeuw en de huidige toeristische betekenis die het Geopark, dat sinds 2015 als onderdeel van het Global Geoparks Network een Unesco status heeft, voor het gebied heeft.

Daarom in dit verslag een kort stukje geschiedenis over ontstaan, kopermijnbouw en huidige betekenis.

Geologie van de koperen kust

Het begon allemaal op de oceaanbodem zo'n 460 miljoen jaar geleden, bij de zuidpool, toen dit deel van Ierland nog geen land was. Na een eerste vulkaanuitbarsting konden zich schelpdieren ontwikkelen. Bij een tweede uitbarsting ontstonden rotsen die koper bevatten. Deze rotsen dreven naar het noorden, naar de plek waar zij nu liggen.

Ongeveer 2 miljoen jaar geleden bedekten ijskappen en gletsjers deze rotsbodem en vormden het landschap. Toen ze, ongeveer 12.000 jaar geleden, smolten, bedekte keienrijke klei de rotsbodem.

Deze kliffen ten westen van Bunmahon werden in de 18e eeuw ontgonnen voor lood, zilver en koper. In het midden van de 19e eeuw werden de mijnen ten oosten van Bunmahon bewerkt door de mijnbouwmaatschappij van Ierland o.a. vanaf 1850 Tankardstown. In 1865 werd een hoogtepunt bereikt in de prijs voor koper, gevolgd door een redelijk constante daling. De laatste tonnen koper werden verkocht in 1879. De motoren werden verkocht voor

schroot en alles wat overblijft van de mijnactiviteit, die ooit 1200 mensen in dienst had, zijn de magere ruïnes van de motorhuizen op de kliffen bij Tankardstown. Toen de mijnen gesloten werden verlieten de meeste mijnwerkersfamilies het gebied om te werken in de kopermijnen van Michigan en Montana in de VS.

Bunmahon

In Monksland Church in Bunmahon is nu het informatiecentrum gevestigd voor het Copper Coast Unesco Geopark. Er is een educatief programma, wandelroutes zijn uitgezet en er worden incidentele activiteiten georganiseerd zoals een Copper Coast Festival en een Copper Coast Flower show. Recent heeft de Franse ambassadeur een bezoek gebracht aan het Visitors Centre en natuurlijk het Genootschap Architectura et Amicitia!

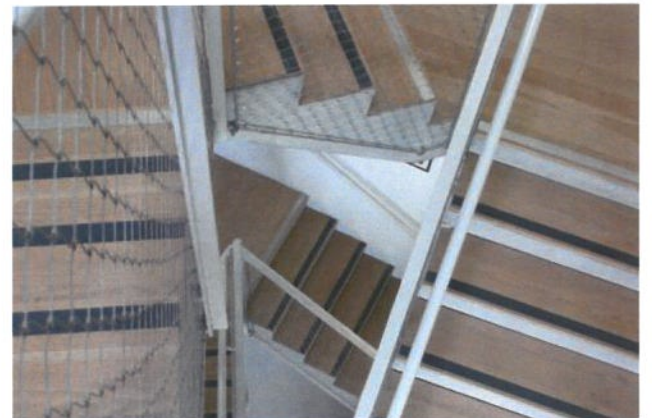
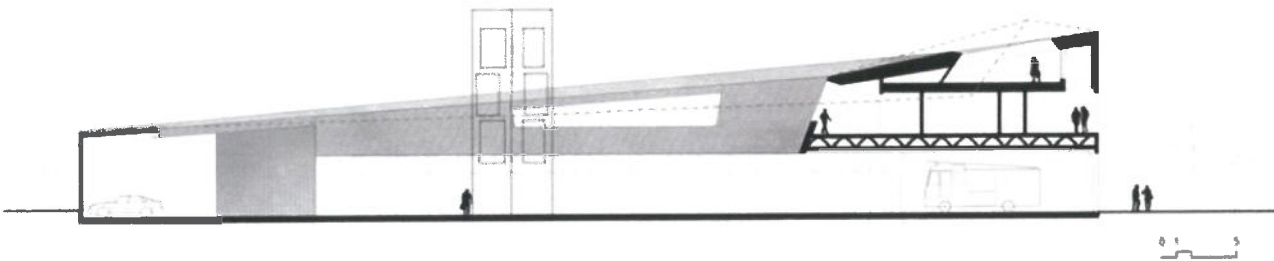
Tankardstown (1 km ten oosten van Bunmahon)

Hier zijn de Cornish Engine-huizen enkele van de belangrijkste karakteristieke gebouwen die verbonden zijn met de kopermijnindustrie. Ze werden rond 1860 gebouwd om water uit de kopermijnen te pompen en om erts uit de diepte op te winnen. Helaas weigerde onze buschauffeur er te stoppen. Er stonden teveel motorrijders op het parkeerterrein.

Juliette Daniels

Voetnoten

* <https://coppercoastgeopark.com/mining-heritage/>

Brandweerkazerne

Kilbarry, Waterford

architect: **McCulloughMulvin architects**, 2016

Na de busrit langs de prachtige kust en door het landschap van Ierland stoppen we bij de nieuwe brandweerkazerne van Waterford. In de periferie, nabij het Institute of Technology, een glasfabriek, sportvelden en laagbouw-woningen; op een grote open onbepaalde (goedkope) locatie nabij de ring om de binnenstad.

Via het veelvormige trappenhuis met zwart (geblakerd) plafond en de heldhaftige fotogalerij worden we op de tweede verdieping ontvangen door Tony Murphy (SACTO) in de lezing/theaterzaal voor een toelichting ter voorbereiding van de rondleiding. De kazerne is uitvalsbasis voor brandweer, redding te water en bij auto-ongelukken, tevens bedoeld voor trainingen en burger-advisering.

Vorm

Op deze ongestuvrijde locatie is het gebouw opgezet met een omsloten eigen wereld rondom een binnenplaats. Met uiteraard een heel herkenbaar front van brandweerwagens, paraat voor het uitrijden, **achter glazen deuren**.

Een zinken dak meandert over derde en tweede verdieping en over de parkeerplaatsen op de begane grond helemaal rondom de binnenplaats. Met als referentie de Origami vouwtechniek. In dat dakvlak worden royale dakterrassen uitgespaard. Hoewel het omarmende gebaar een duidelijk statement is, komt deze vormgeving geforceerd over en veroorzaakt lastige details.

De kazerne is ook een woongebouw, door de 24-uursdiensten, **parate aanwezigheid en de noodzakelijke samenhang**. Met de kantine als hart van die functies. De rechtervleugel bevat deze woonfuncties, de centrale en linker vleugel de kantoorruimtes. De slaapkamers liggen op de begane grond, ze rouleren

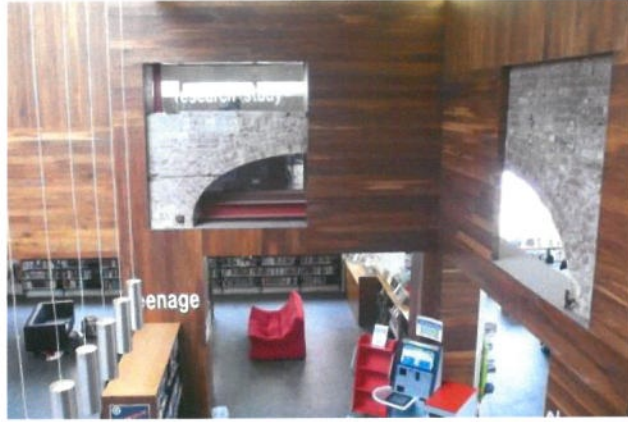
per toerbeurt en zijn onpersoonlijk ingericht. Ze missen de huiselijke details die ik eerder in brandweerkazernes tegenkwam. Op de binnenplaats is een klimtoren gebouwd en een oud bestaand rioolbuizen-systeem voor trainingsdoeleinden geschikt gemaakt. Kruip daar maar eens doorheen. Binnenin is symbolisch nog een glijpaal gerealiseerd, maar de slaapkamers zijn op de begane grond en hij is niet functioneel.

Eigenlijk is het programma te klein om deze grote lege locatie body te geven. Een eerder mee gepland politiebureau kwam bovendien te vervallen. Er is nog veel loze ruimte over. Een brandweerkazerne is wel altijd een tot de verbeelding sprekend gebouw!

Ria Smit

Voetnoten

* <https://www.archdaily.com/786984/waterford-fire-station-mccullough-mulvin-architects>

City Library

Lady Lane, Waterford

architect: **McCulloughMulvin architect**, 2004

Oorspronkelijk gebouw: The Carnegie Library 1903-1905.

Verbouwing in de jaren 1970, later teniet gedaan.

Nieuw Ontwerp: uitbreiding en herinrichting 2002

Open voor publiek in 2004

Het tweede project dat we bezoeken van McCullough Mulvin Architects. Bij ons bezoek nu in 2018 is ondanks het intensieve publiekelijke bestaan totaal niet te zien dat het gebouw al zo lang in gebruik is. Een verrassing zowel het exterieur als het interieur. Het oude gebouw en de nieuwe uitbreiding naast, achter en deels over het bestaande gebouw vormen een harmonische geheel. Buiten door de kleurstelling en materiaalkeuze van grijs Kilkenny limestone en binnen doordat de ruimte geheel geopend wordt met grote muurdoorbraken.

De twee verschillende gebouwen zijn wel degelijk goed van elkaar te onderscheiden, buiten door de twee verschillende architectuurstijlen, binnen door de zichtbaarheid van de oude metselwerk-wanden, de nieuwe schoon-beton-wanden en stalen constructieonderdelen, die als een soort schilderijen door de houten wandbekleding heen te zien zijn. Een verrassing vanaf het moment dat je binnenkomt en diagonaal door de ruimte naar het licht van het atrium wordt getrokken, dat met Amerikaans walnoten hout warm is aangekleed; daar is de ontvangstbalie. Rechts ben je dan al de leeszaal en kinderafdeling gepasseerd. Rondom het atrium de boeken en leesplekken. Boven aan het atrium op een entresol een leeszaal, op de eerste verdieping de moderne studieruimten, huiswerk-makende kinderen zijn druk bezig. En daarachter de kantoren, daarboven nog onderzoeksruimten (studenten aan het werk) en een dakterras.

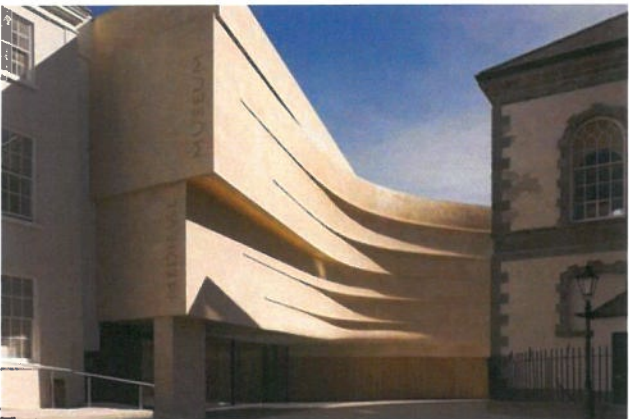
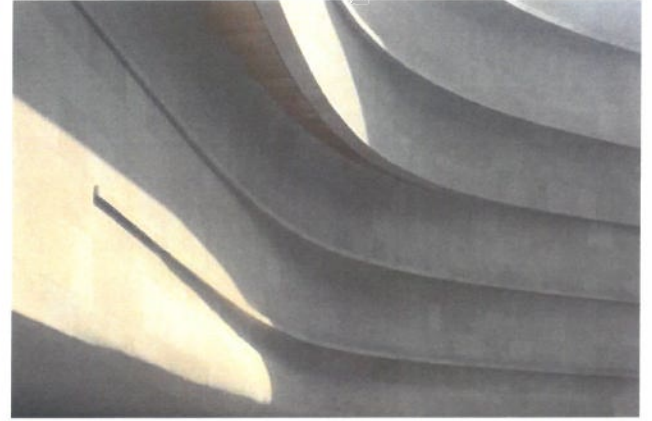
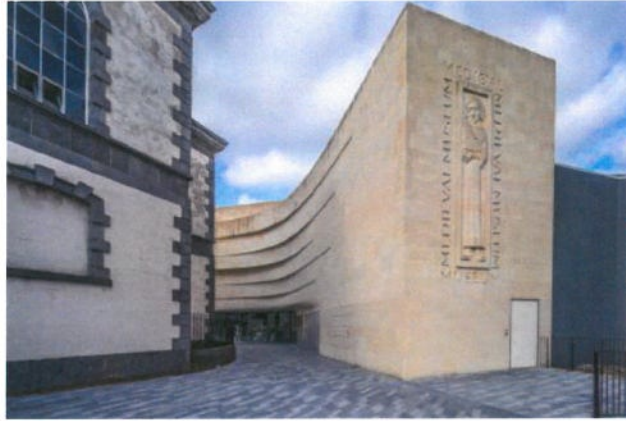
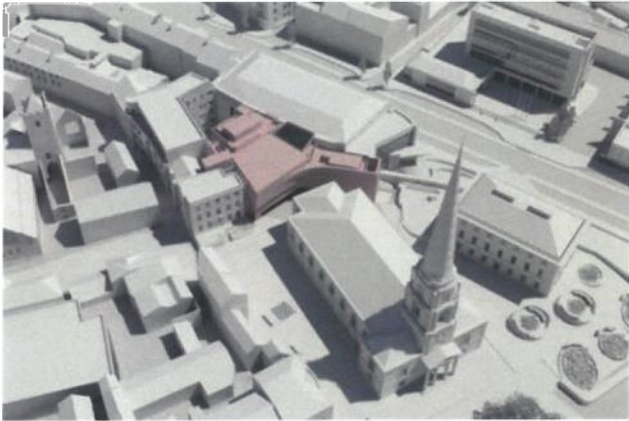
Veel daglicht in de ruimten; en een grote brede glazen

entree, zoals bij een warenhuis, zorgt voor een ruime en zeer toegankelijke toegang. Onze rondleidster, maar ook de burgemeester zijn terecht trots op zowel het gebouw (veel awards gewonnen) als het royale openbare gebruik dat zij verzorgen. Ook in de vorm van lezingen en theatervoorstellingen voor alle generaties van de stad. Een prachtige vloeiende sequentie van ruimte en zichtlijnen, daglicht en duisternis; prachtig, sober materiaalgebruik, ingetogen menselijk gebruik, dat doet een architectenhart sneller kloppen.

Ria Smit

Voetnoten

- * <http://mcculloughmulvin.com/waterford-city-library/>
- * <http://www.waterfordcouncil.ie/departments/library/>

Medieval Museum

Cathedral Square, Waterford
 architect: **Rojo Studio Architects**, 2014
Form follows the city.

Het museum is opgeleverd in 2014 en is gelegen aan Cathedral Square in het Viking Triangle van Waterford. Dit is het oudste deel van de stad. Het museum heeft een prachtige collectie artefacten uit de tijd van de Vikingen.

Waterford is de oudste stad van Ierland. In 914 n. Chr. vestigden zich hier de Vikingen. Het museum maakt onderdeel uit van een complex van gebouwen uit de 18e, 19e en 20ste eeuw. De nieuwbouw omsluit in een U-vorm de Anglicaanse kerk, de Christ Church Cathedral (1779) van John Roberts.

De opgave was een gebouw te ontwerpen dat recht doet aan de historische context en ook iets nieuws toevoegt als continuïteit van de traditie contrasterend met de bestaande historische architectuur.

De nieuwbouw is ook de beëindiging van de oude binnentuin die is omgevormd tot publiek plein. De aan de binnentuin gelegen woningen zijn nu omgekeerd en hebben de entree waar eerst de tuin en achterkant was. Een interessante omkering in benadering en plattegrond.

De nieuwbouw van het museum is tot stand gekomen door de gunning aan de stadsarchitect van de gemeente. Dus geen competitie maar 'gewoon' "part of his normal work", volgens de architect.

De markante voorgevel in kalksteen uit Dundry (Somerset) in een gestroomlijnde vorm omsluit de neoclassicistische kathedraal en verbindt zo de beide pleinen aan weerszijde van de kathedraal. Door de gelaagde curves is geen steen hetzelfde van formaat. Het resultaat is een sculpturale gevel refererend de zee. Ondanks de zeer afwijkende vorm is de

samenhang toch overtuigend. In de hal is direct zicht op de kloosterhal onder het gebouw. Het is een geslaagde poging om oud en nieuw hier te verbinden.

Het gebouw is in 11 maanden gebouwd en heeft inmiddels vele prijzen gewonnen waaronder de LAMA Awards voor het beste publieke gebouw van 2014 en het beste erfgoedproject.

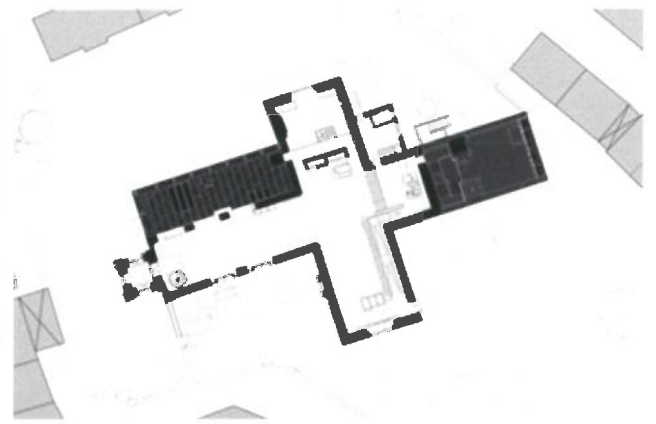
Jan Poolen

Voetnoten

* <https://www.archdaily.com/487908/medieval-museum-in-waterford-rojo-studio-architects>

* <http://waterfordvikingtriangle.com/waterford-architect-john-roberts/>

Dundry kalksteen: <http://natuurtijdschriften.nl/download?type=document&docid=628933>

St Mary's Medieval Mile Museum

2 St Mary's Lane, Collegepark, Kilkenny
architect: **McCulloughMulvin architects**, 2017

Curriculum studio / participante McCullough Mulvin has experience in every kind of project at large and small scale. It's particularity based on a will to make original and interesting architecture, singular works of their place and time. There is no issue of scale and no house style, more a consistency of exploration.

St. Mary's Hall, voorheen St. Mary's Church, is opgericht in de 13de eeuw als parochiekerk van de stad Kilkenny. Sinds het midden van de 20ste eeuw was de kerk in gebruik als parochie en - als ik het goed vertaal - in gebruik bij vrijmetselaars. Als hoogtepunt bezit het huidige Medieval Mile Museum naast een eigen collectie voorwerpen van het National Museum of Ireland de 'Irish high Crosses'. Een Keltisch kruis is een Latijns kruis met een cirkel rond het snijvlak van kruispaal en kruisbalk. Het is het karakteristieke symbool van het Keltisch Christendom en het is een samenvoeging van het christelijk kruis met een heidens zonnewiel. In Ierland wordt het kruis nog altijd gezien als verwijzing naar de Ierse identiteit. Niall McCullough heeft bij de transformatie van de kerk naar een historisch museum vele lagen van de geschiedenis van het gebouw op esthetisch wijze willen laten zien.

Oorspronkelijke footprint

Als basis heeft hij de oorspronkelijke footprint hersteld en de 20ste-eeuwse aanpassingen verwijderd. Dit leidde tot twee aanbouwen in lood. Zelf zegt de architect: 'It is, paradoxically, floating lead, the heavy material disappearing chameleon-like into similar coloured sky, and its structure self-supporting, not landing on any part of the ruins beneath it. The lead was used for its quality of material weight, density and colour; it had affinities with the stone, varied when wet and in sunlight, but had a malleable quality and an

intensity of detail which was quite unlike the stone.'

De techniek van het lood betreft de constructie van de kraallat, de banen lood worden rondom een kraallat gevouwen. Een constructie waarbij het lood kan uitzetten en krimpen. De langsnaden verspringen om geen dikke knooppunten te krijgen. In het midden van de loodbladen worden in de overlap twee klanken aangebracht waarin het opvolgende lood wordt gehaakt. De vernageling is afgedekt met trotseerloodjes.

Archeologische opgravingen

De eigenlijke eerste in het zicht gebrachte laag is de archeologische opgraving. Te zien onder de achterste zaal van binnenuit en vanaf het kerkhof. De zaal is voorzien van eigentijdse raamopeningen, uitgevoerd in hout met een detaillering van hoge kwaliteit.

17de-eeuwse dakconstructie

Het spektakel stuk, de hoogste laag, is het opengewerkte 19de-eeuwse stucplafond waaronder de 17de-eeuwse houtconstructie te zien is met sobere versterkingen en reparaties in staal.

De zijvleugel

Is binnen afgewerkt in stuc en een moderne houtconstructie die aan de buitenzijde doorloopt in houten staanders maar aan de binnenzijde lijkt te hangen. Daklichten zijn zo aangebracht dat ze niet de aandacht vragen en het interieur goed aanlichten.

Het geheel getuigt van vakmanschap en kwaliteit. De loden uitbreidingen waren magisch in de regen en de gekozen details om nog lang over na te denken. Het enige minpuntje is de winkel. Logisch gesitueerd bij de ingang. Ik houd van museumwinkeltjes, maar het past niet in de zo zorgvuldig gekozen opbouw van het gebouw. Anderzijds is het een herkenbaar element uit de 21ste eeuw dat makkelijk te verwijderen is.

Marcia Mulder

Voetnoten

- * https://www.theplan.it/eng/project_shortlist/2157
- * <https://www.archdaily.com/875457/medieval-mile-museum-kilkenny-ireland-mccullough-mulvin-architects>

Dining Hall and Atrium

Trinity College, Dublin

architect: **De Blacam and Maegher architects**,
1986

Op de vroege zaterdagmorgen 2 juni 2018 scharrelt een 37-tal architecten en vrienden rond de muren van het Trinity College op zoek naar een achteringang waar met de gids is afgesproken. Doordat de poorten voor het publiek nog niet geopend zijn, kan er worden genoten van een nog stille onbevolkte campus waar later hordes toeristen en motorzagende tuinmannen zullen binnenstromen.

Een aimabele Shane de Blacam arriveert en met zijn bescheiden stemgeluid is het maar goed dat onze zeer gewaardeerde organisatie voor headsets heeft gezorgd. De Blacam is in 1948 geboren te Dublin. Na zijn studie in Dublin en Pennsylvania werkt hij o.a voor Louis I. Kahn in Philadelphia en Chamberlain Powell & Bon aan het Barbican Centre in Londen. Hij runt het bureau met John Meagher.

Na enige consternatie over hoe wij de toegang tot de hal verkrijgen, vertelt hij zijn verhaal over het 'gelukkige toeval' dat de 18e-eeuwse hall in 1984 bijna geheel was afgebrand, wat zijn bureau een uitbreiding van de opdracht opleverde die in 1983 was verstrekt in het kader van de 400ste verjaardag van het college. De waterschade verergerde de brandschade en naast restauratie van het interieurstucwerk, lambriseringen, parketvloeren en meubels ontstond de kans om het versnipperde karakter te verbeteren en het ontwerp te herzien.

De ingreep van het atrium over vier verdiepingen brengt de functies samen en geeft een nieuwe impuls aan de ontmoetingen die voorheen niet mogelijk waren of zelfs niet wenselijk in de hiërarchie van het Trinity College. De eerlijke houten detaillering, constructie en luiken heeft meerdere prijzen gewonnen. Deze luiken laten volgens schrijver James Strike verschillende

graden van privacy ontstaan in de aangrenzende gangen.

De bar, geïnspireerd op de Kartner bar van Adolf Loos, die volgens Shane de kruising tussen ascetisch classicisme en lers Palladianisme zou representeren, was niet toegankelijk voor ons.

De meningen in de groep variëren van 'netjes gerestaureerd' en 'goede ingreep' tot een nuchter 'niet erg vernieuwend' en 'waarom een replica van een bar maken'?

Hoe dan ook hebben we blijkbaar een bijzondere bar gemist want deze is bejubeld als een legendarische en exacte replica van: 'the original American Bar, also known as the Kärntner Bar, that was completed in 1908 by Austro-Hungarian architect Adolf Loos. The space measures just 290 square feet. Located just off the Kärntner Straße in central Vienna.'

Manon Pattynama

Voetnoten

* <http://deblacamandmeagher.com/projects/trinity-college-dublin-dining-hall-and-atrium/>

Beckett Theatre

Trinity College, Dublin

architect: **De Blacam and Maegher architects**,
1993

Onze gids kijkt met onverholen bewondering op naar architect Shane de Blacam die op de campus van het nog steeds onbevolkte Trinity College ('waar zijn de studenten?') vragen wij ons af) in de late ochtendzon laconiek vertelt over de lastige inpassing op de locatie van het Beckett Theatre dat nu verstopt zit op een hoek tussen, achter en tegen meerdere gebouwen. Zijn eerdere voorstel om een gang te laten doorsteken in het midden van het originele symmetrische gebouw werd afgeschoten omdat deze door de kamer van de decaan zou lopen. Een afwijzing met alle verontwaardiging en bijbehorende ophef. Het is een leuke anekdote over eeuwenoude tradities, rangen en standen waarbij de prijzen - awards - en medaille-winnende architect schalks grijnst.

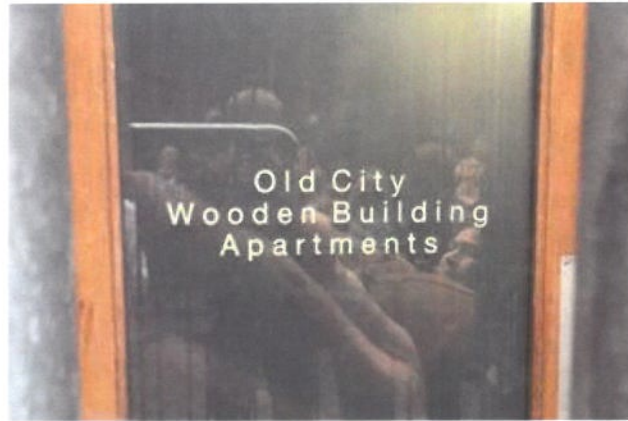
Nu staan we op een hoek tussen de gebouwen naar de hoek van het houten gebouw te kijken en we kunnen (mogen) er niet in. Shane wuift onze spijt weg: "don't worry, it's only a black box."

Het universiteitstheater huisvest zalen van 75 en 200 stoelen, een dansstudio met daklicht, en faculteits- en administratieve functies. Het verwijst naar archetypes van torens in het Ierse landschap in het vierlaagse, deels opgetilde eiken blok. De getrapte geometrische houten gevelbekleding contrasteert met de omliggende campusbebouwing en is sinds de bouw in 1993 op natuurlijke wijze verweerd, vergrijsd en 'verzilverd'.

Manon Pattynama

Voetnoten

* <http://deblacamandmeagher.com/projects/trinity-beckett-theatre/>

Wooden Building, appartementen

Cow's Lane, Dublin

architect: **De Blacam and Maegher architects**

2000

Shane de Blacam is een 73-jarige architect die ons op zaterdagochtend meeneemt naar het door zijn bureau ontworpen stadsvernieuwingsproject Cow's Lane in het centrumdistrict Temple Bar. In begin jaren 90 woonden in dit gebied slechts 250 mensen. Er had een grote kaalslag plaatsgevonden in de jaren ervoor en die terreinen werden allemaal als parkeerterrein gebruikt.

De centrale overheid heeft in die tijd een Frame Workplan opgesteld om het gebied te ontwikkelen tot een 'cultural and residential area.' Uitgangspunt: géén verdere sloop en bebouwing van de parkeerterreinen volgens het oorspronkelijk stratenpatroon.

De 12 deelnemende architectenbureaus aan de prijsvraag die vervolgens werd uitgeschreven hebben allemaal een deel van dit plan uitgevoerd, dat zijn nog eens tenders.

De staat bezat bijna alle grond in het gebied en behield de controle en regie over de ontwikkelingen.

Het project van De Blacam heet The Wooden Building en bestaat uit twee blokken die feitelijk liggen aan Exchange Street. Het noordelijke blok is negen lagen hoog met een winkel op de begane grond en het zuidelijk deel bestaat uit vijf lagen. Ertussen bevindt zich de ingang naar het binnenterrein. De doorgang naar de binnenplaats vormt een route door het stadsblok en geeft toegang ook tot de crèche op de eerste verdieping.

Het binnenterrein is verdeeld in een aantal kleinere plekken die privacy bieden en afscherming van de straat. Hier is te zien dat het gebouw ver omhoog reikt en zich opent op het dakniveau met enorme houten luifels met uitzicht op het stadhuis en de poorten van Dublin Castle. Onder het gebouw ligt een parkeergarage die het gevolg is van archeologische

werkzaamheden die voor de bouw werden uitgevoerd. Het bureau van Shane, De Blacam and Maegher architects, won met hun houten appartementengebouw in 2001 een prijs voor housing van de Royal Institute of Architects Ireland.

De wat breekbaar ogende Shane de Blacam studeerde aan het University College Dublin en de Universiteit van Pennsylvania. Hij werkte in de VS met Chamberlain Powell en Bon voordat hij bij Louis I. Kahn in dienst trad waar hij drie jaar bleef. In 1973 vertrok hij om terug te keren naar Ierland om les te geven aan het University College Dublin. Hij richtte De Blacam en Maegher Architects met John Meagher op in 1976. Hij was President van de RIAI in 1975 en het bureau heeft in 2010 aan de Biennale van Venetië als belangrijkste deelnemer in het Ierse Paviljoen geëxposeerd.

Kenmerkend voor het oeuvre van het bureau is de grote diversiteit in opdrachten. Naast de restauratie van gebouwen in het eeuwenoude Trinity College en Ierse kastelen, richten ze ook restaurants in, maken strakke moderne villa's en 'gewone' kantoorcolossen. De Bishopstown Campus van het Cork Institute of Technology, dat we eerder op deze reis bezochten, is een goed voorbeeld van deze architectonische diversiteit.

Zichtbaar is overal een fascinatie voor ruimte, materialen en vorm. Karakteristiek voor hun werk is het gebruik van hout, een nadruk op werking van het licht en een elegante detaillering.

Op youtube is een old school filmpje te vinden waar Shane De Blacam een lezing geeft in 2001 op de AA School of Architecture over werk van zijn bureau. In twee (!) uur komen ouderwets de dia's voorbij met tekeningen en maquettes van de projecten die we hebben gezien in Ierland.

Bart Duvekot

Voetnoten

* <https://www.youtube.com/watch?v=I3o2LnswiVk&t=3204s>

Stadswandeling Dublin

onder leiding van **Dublin Decoded**

Temple Bar is het middeleeuwse centrum van Dublin. De buurt ligt aan de zuidoever van de Liffey en wordt begrensd door in het westen de Christ Church Cathedral, in het zuiden Dame Street en in het oosten Westmoreland Street. Hier is het middeleeuwse stratenpatroon behouden gebleven en bestaat het plaveisel nog steeds uit klinkers.

De buurt was sterk in verval geraakt. In de jaren tachtig van de vorige eeuw waren er plannen de buurt te slopen en er een busstation te realiseren maar daar kwam veel protest tegen. In 1991 werd daarom door de overheid de Temple Bar Properties onderneming opgericht om de buurt op te knappen en er een cultureel hart van Dublin te maken.

Onder leiding van Shane O'Toole, één van de architecten die zich hebben ingezet voor het behoud en de transformatie van dit het gebied en Arran Henderson, schrijver en historicus, hebben wij een wandeling gemaakt door dit historische centrum. We startten bij het Smock Alley Theatre. Het oudste deel dateert uit 1662 en vormt de beëindiging van Cow's Lane. Op Cow's Lane is op zaterdag de Designer Market met kraampjes waar kunstnijverheidsartikelen van kunstenaars te koop zijn. Zoals Shane vertelde zou je verwachten dat de oude gevel van het theater precies in de zichts van Cow's Lane ligt. Helaas vond de architect van de boekhandel op de hoek het niet nodig bij de verbouwing van dit pand hier rekening mee te houden, een gemiste kans aldus Shane. Overigens een verschil van inzicht dat vaker voorkomt tussen stedenbouwers en architecten.

Vervolgens maakten wij een uitstapje naar Dublin Castle, dat aan het einde van Dame Street ligt, enigszins verborgen achter de City Hall. Dublin Castle heeft een groot binnenplein waar niets gebeurt. Nadat we dit op ons in hadden laten werken gingen

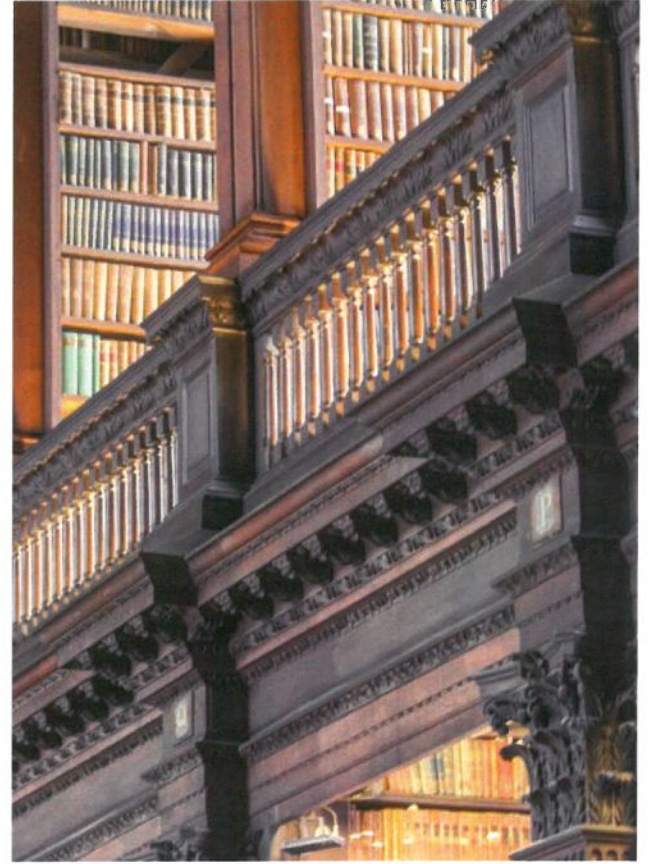
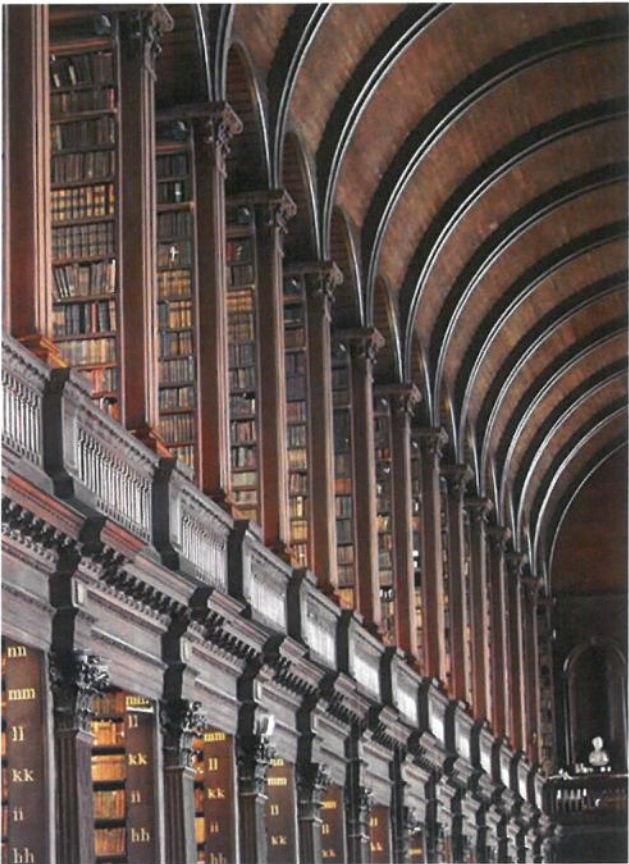
we weer terug naar Temple Bar naar de twee nieuw gecreëerde pleinen. Het mooiste plein vond ik Meetinghouse Square al was het wat moeilijk te beoordelen omdat er allerlei kraampjes stonden van de in het weekend daar gehouden Temple Bar Food Market. Aan dit plein bevindt zich het door Shane ontworpen The Arc Children's Art Centre. De gevel van het gebouw die grenst aan het plein heeft een speciale constructie die kan worden geopend zodat er een podium beschikbaar komt. Tevens kunnen er filmvoorstellingen worden gehouden in de open lucht. Dan is er ook nog 's zomers het Speakers Square Project. Samen met de bijzondere overkapping van de vier stalen kolommen die met hun opengeklapte doek een soort omgekeerde parasols vormen en het plein overkappen is dit een heel intiem plein met talloze gebruiksmogelijkheden, een echte aanwinst. Het andere plein, Temple Bar Square, heeft minder indruk op mij gemaakt. Misschien komt dit ook doordat je er en passant langs loopt terwijl Meetinghouse Square een plein is waar de looproutes op uitkomen.

Wat de looproutes betreft wist Shane ons ook nog te vertellen dat de Millennium Bridge over de Liffey zo is gesitueerd dat hij niet aansluit op de looproutes dat wel had gekund. Zijn conclusie is dat Temple Bar aan zijn succes ten onder dreigt te gaan. Het realiseren van een cultureel hart voor Dublin is gelukt. De buurt heeft vele galeries, culturele instellingen en tentoonstellingsruimten maar de op toeristen gerichte pubs en discotheken geven veel overlast. De ochtendwandeling eindigde bij de Old Parliament Buildings, de moeite waard om te bezichtigen maar dat kan alleen op dinsdagen. Na de lunch werd de wandeling voorgezet op het terrein van Trinity College.

Virginia Doelwijt

Voetnoten

* <https://dublindecoded.com>

Old Library

Trinity College, Dublin

architect oorspronkelijke gebouw: **Thomas Burgh**
1712-1732

architect vergroting:

Thomas Deane, Benjamin Wooward 1861

Bij iedere stad die we met een studiereis van AetA bezoeken is in het programma wel een bibliotheek opgenomen. Vaak zijn het bijzondere gebouwen waar een architect aan te pas is gekomen. Bij de Ierland reis stonden er zelfs verschillende geprogrammeerd. In Cork de moderne bibliotheek van het Cork Instituut of Technology en later op de dag ook nog een bescheiden variant - eigenlijk meer een leeszaal - van de zeer katholieke meisjesschool, het St. Angela's College.

Maar de Trinity College Library, onderdeel van het in 1592 gestichtte Trinity College in Dublin, was wel heel bijzonder, welhaast de belangrijkste toeristische attractie van de stad te zien aan de lange rijen wachtenden, niet alleen vanwege de bibliotheek maar ook vanwege het beroemde Book of Kells dat zich daar bevindt. Binnenkomen zonder reservering leek kansloos. Omdat mij toebedeeld was er over te schrijven deed ik mijn uiterste best binnen te komen wat wonder boven wonder gelukt is. En inderdaad: het was wel erg de moeite waard. Niet zozeer vanwege het zich daar bevindende Book of Kells - een rond het jaar 800 door Keltische monniken geschreven evangeliarium, een meesterwerk van de westerse kalligrafie met rijk versierde hoofdletters en kleine miniaturen, dat eeuwenlang bewaard werd in de Ierse Abdij van Kells en in 1662 in de bibliotheek terecht kwam, maar vooral vanwege de beroemde Long Room, een enorme zaal van 63.7 lang x 12.2 meter breed en 14.2 meter hoog.

Deze Long Room heeft verschillende veranderingen ondergaan. De originele (Old) Library en Long Room,

gebouwd tussen 1712 en 1732 was van de hand van Thomas Burgh. In die tijd had het een plat gepleisterd dak en boekenkasten alleen op de eerste 'verdieping' met een open galerij. De lengte is wel altijd zo geweest - hetgeen ook aan de buitenkant van het mooie classicistische gebouw is te zien - maar de hoogte en het plafond zijn niet origineel. Omdat in 1801 vanwege de Copyright Act wettelijk bepaald werd dat er een kopie van ieder boek 'published on the two islands' opgenomen moest worden in de bibliotheek, werd een aanpassing noodzakelijk. Bovendien was de conditie van het dak deplorabel. Daarom werd eind jaren vijftig van de 19e eeuw besloten het dak te vervangen en omhoog te halen. Het in 1861 uitgevoerde plan van de architecten Thomas Deane en Benjamin Woodward behelsde een indrukwekkend met eiken bekleed houten tongewelf dat het originele pleister plafond verving. Ook bijzonder zijn de dwarsgeplaatste boekenkasten - 'transepten' - aan beide zijden van het 'middenschip' waardoor er veel meer boeken in opgeborgen konden worden. De Long Room bevat nu 200.000 boeken die nog iedere dag van 10-3 in de leeszaal ingekeken kunnen worden. De index is wel helemaal geautomatiseerd hetgeen het opzoeken makkelijk maakt.

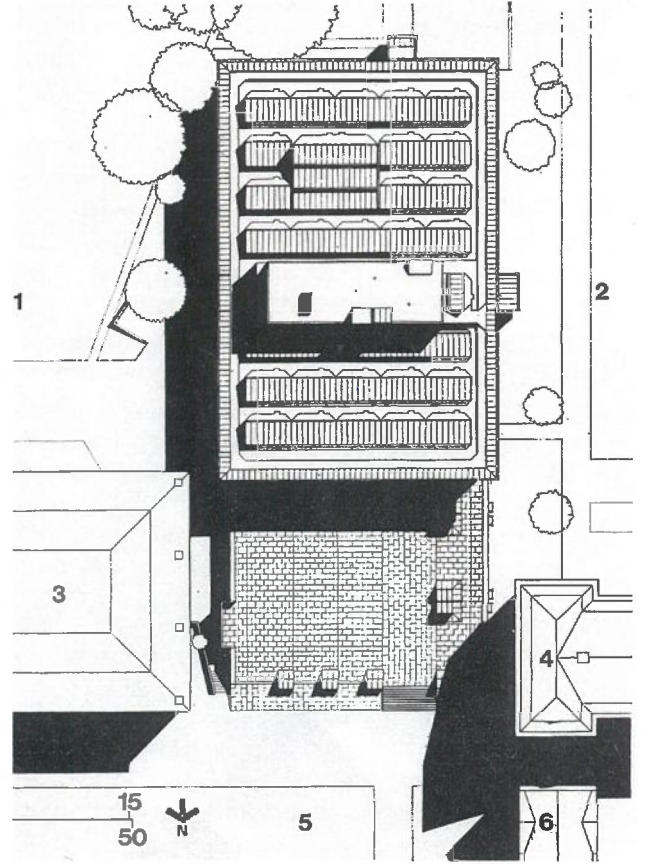
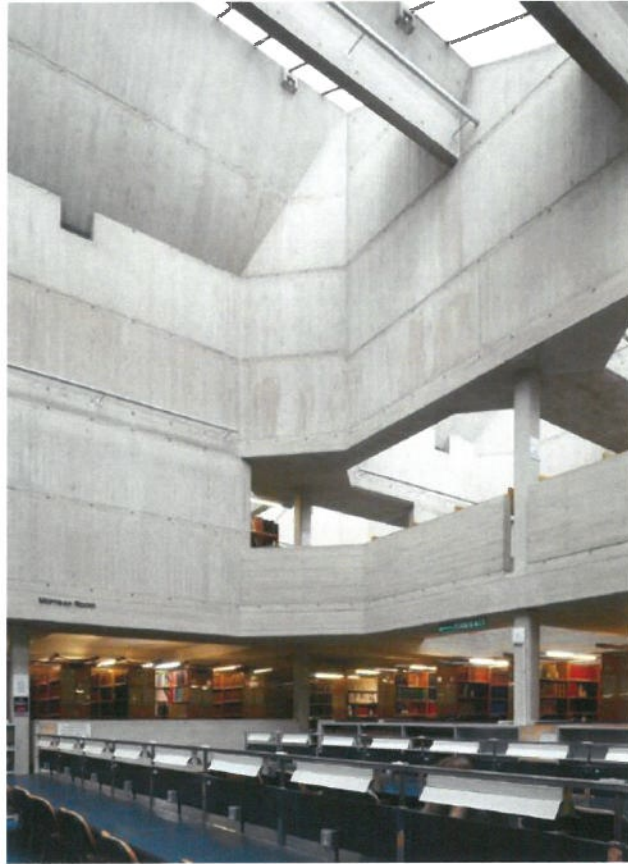
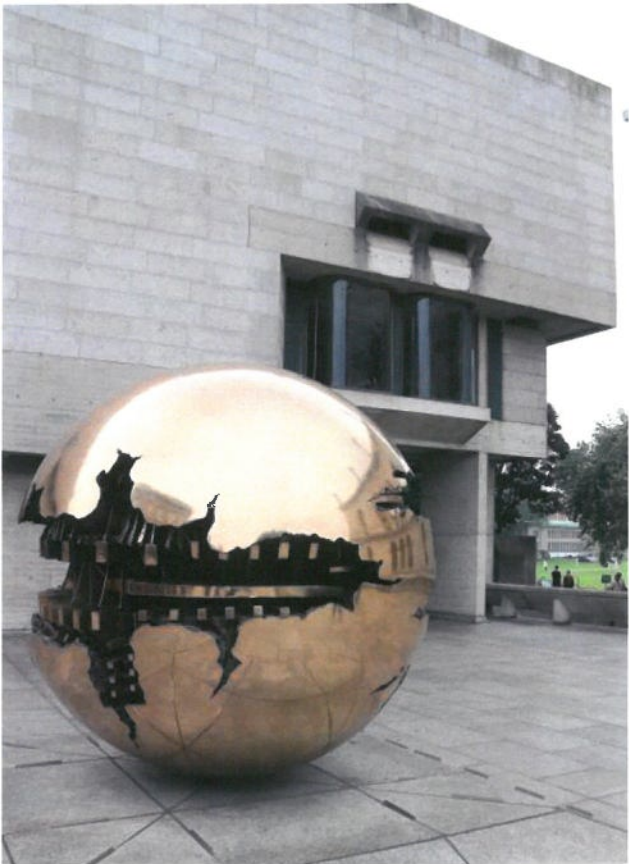
In een speciale ruimte in het oosten van de lange zaal, de Manuscript Room die op dezelfde manier is vormgegeven als de Long Room, bevinden zich achter hekwerk de ca 20.000 boeken, die de bibliotheek Nederlandse minister Hendrik Fagel in 1802 schonk. Langs beide zijden van de lange zaal staan in totaal 38 bustes van klassieke en vroeg moderne beroemdheden. Al in 1743 bestelde Claudius Gilbert veertien bustes. Acht daarvan werden gemaakt door de Vlaamse beeldhouwer Peter Scheemakers, waaronder Homerus en Shakespeare en zes door de Franse Louis Francois Roubiliac, waaronder Aristoteles en Newton. Tegenwoordig heeft de Trinity College Library, de universiteitsbibliotheek, een collectie van meer dan

4,5 miljoen werken. Het instituut heeft het recht van depot voor alle werken die in Ierland verschijnen en is ook de enige in Ierland die de rechten heeft voor werken verschenen in het Verenigd Koninkrijk.

Hester Wolters

Voetnoten

* <https://www.tcd.ie/visitors/book-of-kells/>

Berkely Library

Trinity College, Dublin
architect: **Paul Koralek**, 1967

Het is zaterdag 2 juni 2018 waarop het AetA-gezelschap onder andere het Trinity College bezoekt, een uitgestrekt universiteitscomplex dat in 1592 werd gesticht door koningin Elisabeth I op de plek van een Augustijns klooster.

Hoewel deze dag niet terug te vinden is op de feestdagenkalender van Ierland, schijnt er toch wat te vieren te zijn, met als gevolg dat alle gebouwen gesloten zijn. Alleen in de vroege ochtend krijgen we, door bemiddeling van Shane de Blacam, toegang tot de Dining Hall uit 1761 en het aangrenzende Atrium. Maar de Old Library met zijn fameuze Long Room uit 1732, het Samuel Beckett Theatre, de Trinity Long Room Hub van McCullough Mulvin Architects en de Berkeley Library, waar dit stukje over gaat, blijven voor ons een gesloten boek.

Van buiten ziet de modernistische, brutalistische, grotendeels uit beton opgetrokken Berkeley Library (1967), vernoemd naar bisschop Berkeley (1687-1753), eruit als een schepping van Le Corbusier, maar het is een ontwerp van de in Oostenrijk geboren, Britse architect Paul Koralek (1933) die als 28-jarige in 1961 de prijsvraag won, waarop 200 inzendingen binnenkwamen. Hij werkte toen in New York bij Marcel Breuer en dit gebouw was de start voor de Britse vestiging van ABK Architects (Ahrends Burton Koralek).

De gevels, op de bovenste verdiepingen bekleed met Wicklow graniet en beneden van in mallen gegoten beton, waarin de nerven van het bekistingshout zijn terug te vinden, zijn alle verschillend en sculpturaal vormgegeven. Uitstulpingen, erkers met verdiepingshoge gebogen glaspanelen, luchthappers, inspringingen en overlopen doorbreken de strakke omtrek van het gebouw.

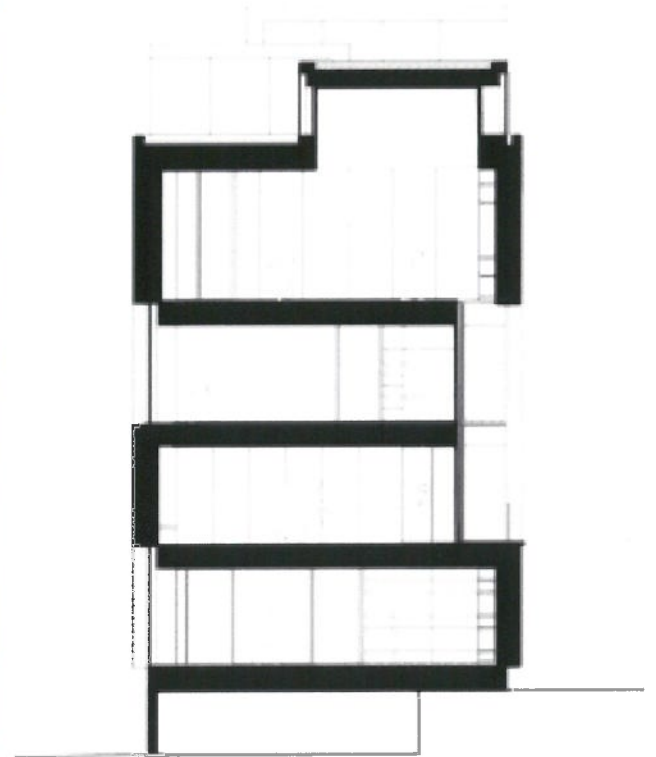
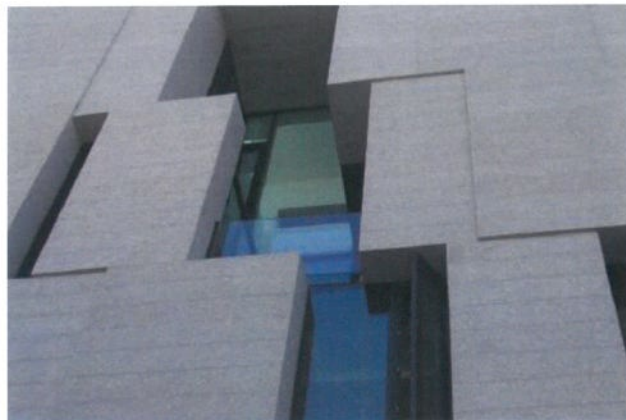
De bibliotheek, die inmiddels als icoon van het modernisme wordt beschouwd, wordt bij zijn 50-jarig bestaan in 2017 in de Irish Times 'A hand-crafted rarity of modern architecture' genoemd en is nu geliefd, maar ontlokte indertijd ook veel kritiek. Onze gids maakt melding van een stagnatie in de opdrachtenportefeuille van het architectenbureau na vernietigende kritiek van Prins Charles, maar dat sloeg niet op dit gebouw, maar op het winnend ontwerp van ABK voor de uitbreiding van de National Gallery die Charles in 1984 'a monstrous carbuncle' noemde. In onvertaald Nederlands: 'een monsterlijke steenpuist'.

Als je de interessante doorsnede van de bibliotheek bekijkt, is te zien dat er onder het half verhoogde voorplein, waar de entree zich bevindt tussen de Old Library en het Museum, een kelderverdieping onder het gebouw uitsteekt voor de opslag van boeken. Op de begane grond zijn de ruimten voor catalogi, fiches e.d. ondergebracht, alsmede wat kantoorvertrekken. De eerste en tweede verdieping zijn samengevoegd tot een dubbelhoge leesruimte met daaraan grenzend open ruimten met boekenkasten. Het meeste daglicht komt via daklichten en lichtsilos van boven. Op de verdieping zijn kleinere leescellen, hoekjes en nissen gecreëerd, met een grote variëteit aan ingebouwd meubilair, die voorzien in verschillende soorten studieplekken. Op zijn Herzbergeriaans, zou je kunnen zeggen. Dit gebrek aan flexibiliteit vormt gelijk het probleem bij de noodzakelijke aanpassing van de bibliotheek aan het digitale tijdperk.

Tot slot nog vermeldenswaard:

- de draaibare bolvormige sculptuur op het voorplein is van Amaldo Pomodoro en heeft als titel: 'Sphere with Sphere' (1982-83);
- voorheen student op het Trinity College en later Nobelprijswinnaar Samuel Beckett droeg een jaar aan royalties bij aan de bouwkosten van het project die, in prijzen van nu, ruim 28 miljoen euro bedroegen.

Ruud Wilmink

Long Room Hub

Trinity College, Dublin

architect: **McCullough Mulvin architects**, 2010

Drommen toeristen en studenten versperren de hoofdingang van Trinity College aan het einde van Dame Street. Eenmaal door de donkere poort van het Regent House kom je in de weldadige rust van het symmetrische monumentale centrale plein van deze universiteitscampus. Die rust wordt bruut verstoord door het geluid van elektrische zagen en houtversnipperaars: twee eeuwenoude platanen hebben het loodje gelegd en worden vakkundig kort en klein gemaakt. Het beeld van Henri Moore dat een plek gevonden had onder het weelderige bladerdak, staat er nu wat verloren bij. Misschien tijd voor een groter beeld op deze plaats.

De Long Room Hub

Op de trappen van de Dining Hall, waar wij 's ochtends nog rondgeleid zijn door de aimabele Shane de Blacam, krijgen wij een toelichting op de Long Room Hub door Coran O Connor, een van de jonge maten van McCullough Mulvin Architects.

De vier verdiepingen hoge Long Room Hub torent opzichtig uit boven de Reading Room uit 1937. We lopen door naar Fellows Square. De Old Library met de wereldberoemde Long Room, de brutalistische Berkeley Library van Paul Koralek en de Lecky Library, onderdeel van het Arts Building, hebben hier hun entrees. Hier laat de Long Room Hub zich van de beste kant zien. Met een overkill aan sculpturaliteit probeert het gebouw een plek te veroveren tussen de krachtige klassieke architectuur en het beton brute van de belendende gebouwen. Het gebouw presenteert zich als een gebeeldhouwd massief blok natuursteen waar gaten in zijn uitgespaard. In werkelijkheid is het een lichte staalconstructie die als een brug over het bestaande souterrain is gebouwd. De contradictie tussen de lichte staalconstructie en de massieve expressie van de gevel wordt pijnlijk zichtbaar bij de in

de hoek geplaatste entree.

Toch moeten wij concluderen dat de Long Room Hub een uiterst verleidelijk, mooi gedetailleerd gebouw is dat op intelligente wijze is ingepast op de locatie. Het gebouw functioneert als studie- en onderzoekscentrum voor de kostbare schat aan boeken die in de Long Room staan. Helaas hebben wij het interieur niet kunnen zien, maar het lijkt een aangename ruimte, die de nodige afsluiting en intimiteit combineert met veel uitzicht op de mooie omgeving door verdiepingshoge ramen. Vides zorgen voor veel daglicht en verbinding van de vier verdiepingen en het souterrain.

Alle gebouwen rond Fellows Square zijn ondergronds verbonden en het was jammer dat we geen enkel gebouw van binnen hebben kunnen bekijken om te zien hoe dat functioneert.

Niek van Vugt

Voetnoten

* <http://mcculloughmulvin.com>

James Ussher Library

Trinity College, Dublin

architect: **McCullough Mulvin architects**, 2002

Op een overgebleven, verborgen hoek achter de Berkeley Library en naast het Arts Building, grenzend aan de Nassau Street en het College Park, waar dagelijks lange saaie cricketmatches worden gespeeld, hebben McCullough Mulvin Architects op een krappe locatie een fors programma ondergebracht in drie volumes geplaatst op een souterrain. De architectuur van deze studiebibliotheek is veel rustiger en meer bescheiden in vergelijking tot de meer recent ontworpen Long Room Hub van hetzelfde architectenbureau.

Het hoogste bouwdeel telt zes verdiepingen, dient als boekenhuis en heeft daarom vrijwel volledig gesloten gevels. Het tweede bouwdeel bevat, verdeeld over vier verdiepingen, de studie- en leeszalen, die een prachtig uitzicht hebben op het College Park. Boekenhuis en leeszalen zijn met elkaar verbonden door een smal en gerend atrium. Het derde paviljoenachtige volume huisvest het restauratieatelier. Het daglicht komt hier voornamelijk uit de ingenieuze origamiachtige sheddaken.

Trinity College Campus kenmerkt zich door de strakke orthogonale ordening van op zichzelf staande gebouwen rond aangename groene pleinen. De gebouwen zijn allemaal noord/zuid - oost/west georiënteerd. Die oriëntatie zorgt er voor dat de campus zich onderscheidt en distantieert van het omliggende stedelijk weefsel. De Ussher Library wijkt daarvan af doordat er aangesloten wordt op de 'rooilijn' van de Nassau Street. Daarmee wordt ten onrechte de indruk gewekt dat het gebouw een toegang heeft aan die straat. (het gebouw heeft geen eigen entree maar is toegankelijk via de beide buurgebouwen.) Misschien hebben de architecten daarom ter compensatie een nieuwe entree voor toeristen tot het Trinity College-terrein geïntegreerd in dit gebouw, inclusief een kassa en een uitschuifbare

loopbrug over de droge gracht. De entree wordt duidelijk nooit gebruikt.

Even verderop hebben we in het voorbijgaan nog een blik geworpen op de interessante dakopbouw die het architectenbureau heeft ontworpen voor het Dental Hospital.

Misschien moeten we constateren dat er grenzen zijn aan wat er nog aan gebouwen kan worden toegevoegd op deze universiteitscampus. McCullough Mulvin Architects slagen er steeds weer in om het maakbare op te rekken, maar dat gaat ten koste van de helderheid van de oorspronkelijke opzet. Ook bij het prachtige Samuel Beckett Theatre van Shane de Blacam bekruipt je het gevoel dat er te weinig ruimte is voor de architectuur en de toegankelijkheid. Met de Reading Room uit 1937 werd een logische uitbreiding van het universiteitscomplex naar Fellows Square in feite al geblokkeerd. Het Arts Building en de Berkeley Library voegden zich nog in het concept van vrijstaande gebouwen rond groene pleinen. De Long Room Hub en de Ussher Library hadden misschien beter ontworpen kunnen worden als uitbreiding van de gebouwen waar ze functioneel bij horen. Dat vraagt om een andere architectonische uitdrukking.

McCullough Mulvin Architects

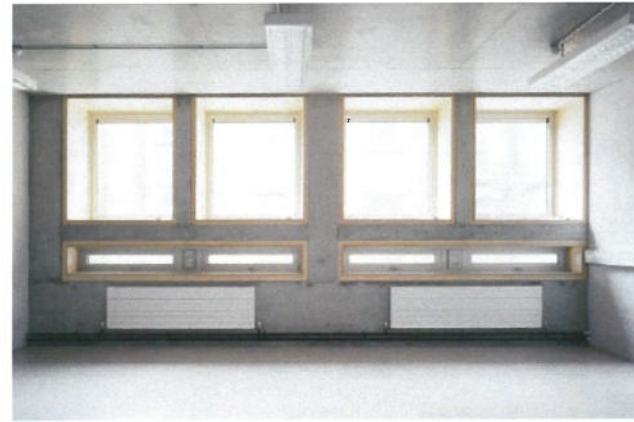
Tijdens deze reis hebben wij diverse werken van McCullough Mulvin Architects bezocht. We kunnen concluderen dat het architectenbureau niet streeft naar een herkenbaar eigen handschrift. Per opgave wordt gezocht naar een passend concept. De architectuur die daarbij gekozen wordt is duidelijk eigentijds en laat zien dat het architectenbureau weet wat er in de wereld gebeurt. Wat opvalt is dat de context een belangrijk uitgangspunt is bij de ontwerpen. Opdrachten die een hergebruik of uitbreiding van een monumentaal gebouw betreffen, worden zeer creatief en met respect voor het bestaande opgepakt. Opvallend is dat bij de bibliotheek in Waterford City en St. Mary's Medieval Mile Museum in Kilkenny,

gekozen is voor het gedeeltelijk onthullen van de oude constructie. Vooral het laatste project is een topper in hun oeuvre. In de interieurs zien we veel hout terugkomen. De gebouwen zijn over het algemeen perfect gedetailleerd en de materialen zijn zorgvuldig gekozen. Met de verjonging van het architectenbureau en de reputatie die ze al hadden, krijgen ze nu ook in het buitenland erkenning.

Niek van Vugt

Voetnoten

* <http://mcculloughmulvin.com>

Department of Mechanical and Manufacturing Engineering / uitbreiding Parsons Building

Trinity College, Dublin

architect: **Grafton architects**, 2002

Grafton Architects hebben in 2002 voor de tweede keer een uitbreiding mogen realiseren aan het 19de eeuwse Parsons Building. Het is onderdeel van Trinity College in Dublin en het onderkomen van de faculteit werktuigbouw, of zoals de Ieren dat noemen, the Department of Mechanical and Manufacturing Engineering. Het Parsonsgebouw uit de 19de eeuw, vormt met haar bakstenen gevel de grens van Trinity College met de rest van de stad. Het gebouw is vernoemd naar Sir Charles Parsons, een beroemde Ierse ingenieur. De moderne uitbreidingen konden worden gerealiseerd doordat de oude huisvesting van de faculteit aan Lincoln Place werden verkocht aan het Dental Hospital.

De eerste uitbreiding is van 1996 en huisvest nieuwe laboratoria en stafbureaus. Hiervan valt met name het zwevende met basalt afgewerkte blok op dat boven op een terrasachtig podium is geplaatst. De tweede uitbreidingsopdracht aan de noord-oostzijde geeft sinds 2005 onderdak aan collegezalen, kantoren en laboratoria voor het Engineering Management-programma en ook het Trinity Center of Bio Engineering. Deze laatste opgave bleek een behoorlijke puzzel. Het plangebied had namelijk als moeilijkheid dat het doorkruist wordt door hoofdleidingen voor gas, electriciteit, data en de hoofdriolering van de campus. Daarnaast stond er een boom en een transformatorhuisje van de netbeheerder op het kavel, die niet mochten worden verplaatst. De volumes van de tweede uitbreiding zijn vrij gestapeld om daarmee een logische structuur van de verschillende functies op het kavel te vinden en voegt een extra ruimte van ongeveer 700m² toe aan Parsons Building. De uitbreiding werd voltooid in oktober 2003. Tussen het oude gebouw en de nieuwe

uitbreiding is een opening gehouden van 600 mm. De hoogteverschillen tussen oud en nieuw, die qua niveau een halve of een kwart verdieping verspringen, worden aaneengeregen door trap en lift. De uitbreidingen (1996, 2005) hebben verschillende architectuurprijzen gewonnen (2005, 2006 Architectural Association of Ireland, Royal Institute of Architects of Ireland).

Mieke Oostra

Voetnoten

* <https://www.archdaily.com/875404/department-of-mechanical-and-manufacturing-engineering-grafton-architects>

* <http://www.graftonarchitects.ie/Dept-of-M-M-Engineering>

* <http://www.irisharchitectureawards.ie/annual-awards/1996/department-of-mechanical-manufacturing-engineering>

* Trinity College Dublin website Mechanical & Manufacturing Engineering

Oisín house studentencomplex

212-213 Pearse Street, Dublin

architect: **McCullough Mulvin architects**, 2017

Vlakbij de Book of Kells in Trinity College, staat dit modern vormgegeven studentencomplex. Het gebouw staat bovenop het Health & Sports Centre van twee verdiepingen in de kelder en bevat 250 studentenkamers. Daarnaast zijn samen met het project plekken voor de stalling van 125 fietsen en drie invalideparkeerplaatsen gerealiseerd.

De studentenkamers zijn zo geschakeld dat ze samen een binnenplaats vormen, zoals Trinity College eigenlijk een aaneenschakeling is van binnenplaatsen en 'greens'. Het complex, met name te zien aan het dak, is vormgegeven als een rots. De architecten refereren hiermee aan de bergen in het zuiden en de Georgian daken in Dublin.

De rust die het gebouw uitstraalt zou kunnen doen vergeten dat dit project er niet zonder slag of stoot gekomen is. In 2015 werd het plan goedgekeurd door de gemeenteraad van Dublin, maar An Taisce, de National Trust, besloot later dat het plan, zoals het er op dat moment lag, er niet mocht komen. Het was volgens hen te hoog en zou daarmee afbreuk doen aan het historische ensemble van Trinity College. Dit veroorzaakte nogal wat opschudding omdat Trinity juist haast aan het maken was om de huidige woningnood onder studenten aan te pakken. Enkele weken ervoor had de regering een ambitieuze reeks van maatregelen aangekondigd om het tekort aan studentenkamers aan te pakken als onderdeel van haar nationale huisvestingsstrategie. Eén van de maatregelen die hierbij werd aangekondigd was een nieuwe versnelde aanvraagprocedure voor complexen met tien of meer woningeenheden. Toen de afwijzing door An Taisce bekend werd staken de studenten hun ongenoegen dan ook niet onder stoelen of banken. Ze organiseerden meteen een petitie om druk uit te oefenen op het proces. Het tekort aan

studentenkamers was op dat moment in heel Ierland inmiddels opgelopen tot 25.000 eenheden. Het aangepaste plan werd uiteindelijk een klein half jaar later alsnog goedgekeurd.

Mieke Oostra

Voetnoten

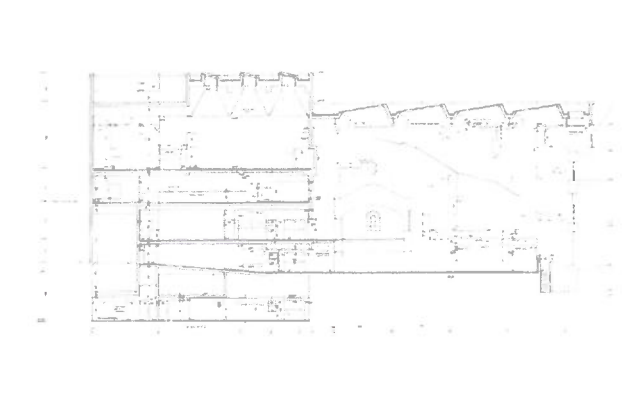
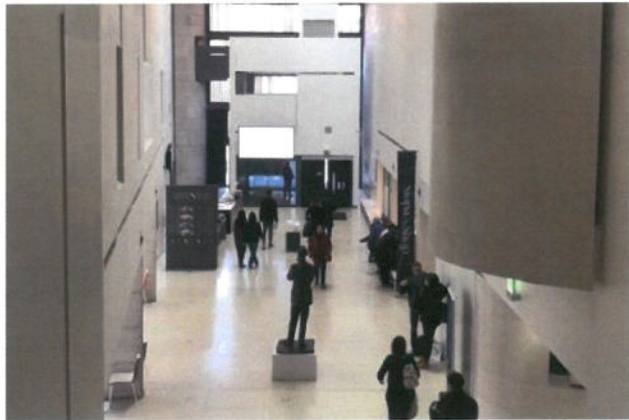
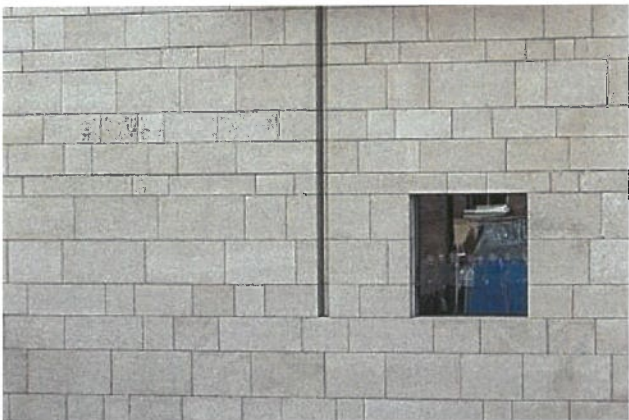
* McCulloughMulvinArchitects website Oisín House, Trinity College Dublin, <http://mcculloughmulvin.com/printing-house-square/2017/1/19/printing-house-square>

University Times 19 juli 2016 After Years of Inaction, Government Commitments to Student Housing Strategy

New commitments will see a Student Housing Officer and additional 7,000 places. <http://www.universitytimes.ie/2016/07/after-years-of-inaction-government-commitments-to-student-housing-strategy/>

University Times 30 juli 2016 An Bord Pleanála Rejects Trinity's 280-bed Oisín House Development: An Taisce appealed the planning permission for the "overscaled" €52 million accommodation project. <http://www.universitytimes.ie/2016/07/an-bord-pleanala-rejects-trinitys-280-bed-oisin-house-development/>

University Times 3 augustus 2016 What Would the Oisín House Project Actually Have Looked Like? <http://www.universitytimes.ie/2016/08/what-would-the-oisin-house-project-actually-have-looked-like/>

National Gallery of Ireland

Merrion Square W, Dublin

architect: **Francis Fowke**, 1864

architect Millenium Wing: **Benson + Forsyth**, 2002

architect renovatie: **Heneghan Peng architects**, 2017

De National Gallery of Ireland huisvest de nationale collectie van Ierse en Europese kunst in het hart van Dublin.

In 1853 vond in Dublin de wereldtentoonstelling plaats, the Great Industrial Exhibition, die gehouden werd op de gazons van Leinster House. Een van de meest populaire tentoonstellingen bestond uit een groot aantal kunstwerken verzameld door de spoorwegmagnaat William Dargan. Het enthousiasme van de bezoekers overtuigde hem dat er in Dublin een publiek was voor kunstbeleving. Er werd besloten een permanente kunsttentoonstelling te organiseren in Dublin.

De gevel van de National Gallery is een kopie van het al bestaande ontwerp voor de Natural History Building dat op zijn beurt was ontworpen als voorgevel van Leinster House. Het gebouw, ontworpen door Francis Fowke, is gebaseerd op eerdere plannen van Charles Lanyon. Het werd geopend in 1864 met een collectie van 125 schilderijen. In de daarop volgende 100 jaar breidden zowel de collectie als de gebouwen zich steeds verder uit.

Op de twee meest recente verbouwingen ga ik verder in.

De eerste is een nieuwe vleugel uit 2002, de zogenaamde Millennium Wing, door de Engelse architecten Benson en Forsyth, bekend ook van het Museum of Scotiand (bezoekt door AetA in 2016). De architecten wonnen de prijsvraag met een ontwerp van een nieuwe vleugel, die dwars achter de bestaande museumvleugels werd gelegd en een extra entree heeft aan Clare Street om de verbinding met de stad te vergroten. Hun ontwerp betrof ook de sloop van een naastgelegen Georgian

terrace house met Ballroom. Dat moest echter behouden blijven in het definitieve ontwerp. Door dit compromis vinden critici van deze vleugel dat het uiteindelijke ontwerp zwakker is dan het originele prijsvraagontwerp. Ook in de routing door het gebouw er niet voldoende duidelijkheid is geschapen. Toch kreeg deze nieuwe uitbreiding de prijs voor Best Public Building in 2002. Men roemde het drama in het ontwerp en de brutalistische bouwstijl van het interieur met zijn betonnen wanden in witte en grijze cementsamenstellingen, alsook de sculpturale straatgevel bekleed met plaatselijke Portland Stone.

De tweede verbouwing, ook het resultaat van een prijsvraag, betreft een renovatie van de National Gallery, gewonnen door het bureau Heneghan Peng Architects met vestigingen in New York (sinds 1999) en Dublin (2001). Dit bureau is o.a. bekend van het Grand Egyptian Museum bij de piramides in Cairo en het Giant's Causeways' Visitor Centre (beide prijsvragen).

Hun ontwerp blijkt een openbaring.

Niet alleen brachten de architecten de dichtgemetselde originele puien uit 1864 terug, maar ze ontwierpen, naast licht-gereguleerde daklichten, ook een nieuwe overdekte ruimte tussen de bestaande gebouwen.

Van het bestaan van deze binnenplaats waren alleen stafmedewerkers van de Gallery op de hoogte. Deze toegevoegde mooie dramatische ruimte heeft aan de beide kopse kanten betonnen liftschachten en een langs wand met witte keramische tegels die het daglicht vanuit het dak reflecteert naar de tegenoverliggende originele baksteen gevel van de Dargan Wing. Dit atrium met glazen balkons dient nu als algehele oriëntatie en circulatie van de National Gallery.

Bij de renovatie zijn alle installaties ook weer anno 2017 gemaakt, voor die installaties was natuurlijk

weinig plaats tussen alle oude en nieuwe daklichten van het museum. De oplossing is gevonden in een ondergrondse installatieruimte pal voor de oorspronkelijke voorgevel van de National Gallery met een nieuw ontworpen entree aan Merrion Square.

Het renovatieplan ging uit van de kwaliteit van de bestaande vleugels, gestript van alle onzin en toevoegingen die niet origineel waren. De nieuwe ingrepen van de architecten werden allen uitgevoerd in eigentijdse en contrasterende materialen. Deze renovatie door Heneghan Peng Architects verdient in mijn ogen alle lof

Menno Ongerling

voetnoten

* <http://archiseek.com/2010/2002-national-gallery-of-ireland-millennium-wing-clare-street-dublin/>

* <http://www.hparc.com/work/national-gallery-of-ireland-masterplan/>
Bijschriften foto's

MO nat gallery maquette 2017 onderschrift bij foto :
nieuwe entree Merrion Square met daarachter de
nieuwe "gevonden" courtyard 2017
rechtsboven (wigvormig) de millenium wing 2002

Offices of Department of Finance

Merrion Rowe, Dublin

architect: **Grafton architects**, 2009

Enkele gedachten bij het bureau Grafton Architects wiens werk we in deze excursie in ruime mate hebben mogen aanschouwen, uitgezonderd nou net 'mijn' Offices of Department of Finance waarover ik conform instructies toch ga schrijven.

In Limerick op de Campus van Limerick University zagen we van Grafton de Medical school, Residences, de Piazza, de pergola busshelter en een glimp van het Presidents house.

Wat me hiervan het meeste bijbleef is niet de op zich prima verteerbare architectuur. Wat mij betreft gaat het hier vooral over stedenbouw en landschap. Met de compositie van gebouwen in openbare ruimte ontstaat een meer besloten openbare ruimte met nog veel open eindjes. Stedenbouw is een zaak van de lange termijn. Hoe maak je een inspirerend beginnetje waar anderen op voort kunnen borduren. Hoe zet je een structuur neer die veel kan verduren. Hoe stuur je door slimme ingrepen toekomstige verleidingen. Hoe maak je de regels van het spel dat anderen gaan spelen. De vraag is of Grafton dit ambacht in voldoende mate beheerst. Het viel mij op dat iemand een gebouw heeft neergezet achter de busshelter en zo het zorgvuldig gecomponeerde doorzicht voorgoed heeft verpest. En iemand heeft een lullig hek voor het Presidents House neergezet. Nu is het onbereikbaar ver weg en mogen we het niet bezichtigen terwijl de vermenging openbaar privé met dit residentiële gebouw juist een hoogtepunt zou kunnen zijn.

Het is een prachtige plek is en de rivier de Shannon is an sich al overweldigend, evenals de gedachte om met een levende brug de rivier over te steken. Intrigerend, maar is het noodzakelijk. Moet de Campus wel de rivier over? En moet je juist hier wel bouwen? Ruimtegebrek kan het niet zijn. En als je het dan doet

kan het niet dramatischer bijvoorbeeld met alleen maar de geheime plek van het Presidents house.

Ik zag een paar bomen op het plein die gaan nog groeien. Dat is fijn. Het hadden er wel meer mogen zijn aanhakend op het landschap in de traditie van Capability Brown.

Terzijde nog het verhaal van deze plek dat de grote meerderheid van de studenten uit Canada komt. Voor hen is het collegegeld een uitstekende prijs voor een kwaliteitsopleiding, voor de inheemse bevolking een rib uit hun lijf.

In Dublin op de schitterende levendige gelaagde campus van het Trinity College zagen we in de periferie van het terrein het Parsons building, de behuizing van de faculteit Mechanical and manufacturing Engineering. De plaatjes in de gids laten een sculpturaal gebouw zien dat zich prachtig verhoudt met de klassieke signature architectuur van Trinity. Het rommelige hoekje van het gebouw waar wij langs wandelden was meer het tegendeel hiervan. Kennelijk is dit 16 jaar oude gebouw van Grafton niet alzijdig bestendig tegen de tanden des tijds.

Offices of Department of Finance

Naar aanleiding van de beschrijving op de website van Grafton. Mijn eerste gedachte is dat we het trucje met de verschoven kaders nu wel kennen. De tweede, okay ze zijn consequent met een enigszins internationaal herkenbaar sculpturaal handschrift en het moet gezegd de interieurs zien er verzorgd en aangenaam uit.

Stedenbouwkundig gaat het hier om een tamelijk groot volume dat moet worden opgenomen in bestaande historische bebouwing. Het lijkt de bedoeling zijn geweest dit onopvallend te doen maar hoewel het rekening houdt met bestaande rooilijnen en nokhoogtes valt het toch nogal uit de toon in de bestaande straatwand.

Op de laatste excursiedag zagen we 's morgens nog

de woonhuizen Waterloo Lane Mews en Long House van Grafton, beide in een residentiële buurt. Dat zijn van die architectonische pareltjes, overzichtelijk van programma met een eigen verhaal.

En beide uitstekend passend in de stedenbouw.

Conclusie; prima architectenbureau dat Grafton. In de meer grootschalige stedenbouwkundige opgaven kunnen ze nog groeien.

Eugène Franken

Leinster House Welcoming Pavilion

Kildare Street, Dublin

architect: **Bucholz McEvoy architects**, 2007

Al wandelend door de stad komen we het Leinster House Welcoming Pavilion tegen van Bucholz McEvoy Architects. Dit 90 m² grote paviljoen staat op het terrein van het Leinster House, een gebouwencomplex waar het parlement van Ierland is gehuisvest. We kunnen de poort niet in waardoor het paviljoen slechts gedeeltelijk en van afstand is te zien. Wat we zien is een glazen paviljoen met houten constructie exact tussen een aantal bomen geplaatst. Het lijkt er op dat één van de bomen door het gebouw heen groeit. Omdat we verder niets kunnen zien volgt hier een paar delen uit de beschrijving van de architect:

Sinds 1922 is Leinster House de thuisbasis van de Oireachtas, het parlement van de Republiek Ierland. Het project is een eenvoudig glazen paviljoen dat het proces van het binnenkomen van de Oireachtas stroomlijnt en beveiligt. Het paviljoen heeft een trapeziumvormige plattegrond, vanwege de ligging tussen het bestaande stenen paviljoen, de bestaande Londense platanen en de ruimtelijke eis om voldoende wachtruimte te hebben voor groepen die de Oireachtas bezoeken. Om een zo onbelemmerd zicht mogelijk te maken, wordt de draagstructuur voornamelijk in het dak geplaatst. Het paviljoen zorgt voor een welkome maar ook veilige toegang voor leden van het Parlement en voor het publiek. Het is gebouwd rondom een boom om zo een veiligheidspunt te creëren waar mensen doorheen moeten gaan en uiteindelijk wachtruimte te bieden nadat ze zijn gescreend.

Adriaan Mout

Voetnoten

* <https://www.bmcea.com/leinster-house-entrance-pavilion/>

Welcoming Pavilion Government Buildings

Upper Merrion Street, Dublin

architect: **Bucholz McEvoy architects**, 2002

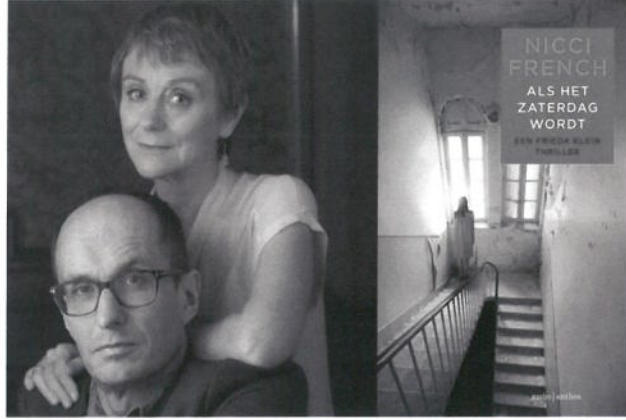
Niet ver van het Leinster House, waarvoor Bucholz McEvoy architects ook een entrepaviljoen ontwierpen, staat een monumentaal complex van Overheidsgebouwen waar ook de Ierse premier zetelt. Het complex is een zuiver gesloten blok met één opening waar Bucholz McEvoy Architects twee entrepaviljoens hebben ontworpen. Helaas hebben we door tijdgebrek deze gebouwtjes niet kunnen bezoeken en dus helemaal niet gezien. Hier volgt dan ook een korte beschrijving door de architecten:

De paviljoens zijn ontworpen om een transparante en veilige toegang voor het publiek te bieden aan de overheidsgebouwen, waarin het kantoor van de premier van Ierland is gevestigd. Twee vleugelachtige daken met zinkbekleding vormen een dunne rand die als het ware een overgang vormen tussen de binnenplaats en de straat. De paviljoens worden geventileerd door bovenin geplaatste glazen louvres en onderin verdraaibare roestvrijstalen ventilatieroosters. De dakconstructie wordt behandeld als een stijve vleugel, vrijdragend van de achterwand, met voorgespannen verbindingen op de hoeken om de sneeuwbelasting te kunnen weerstaan.

Adriaan Mout

Voetnoten

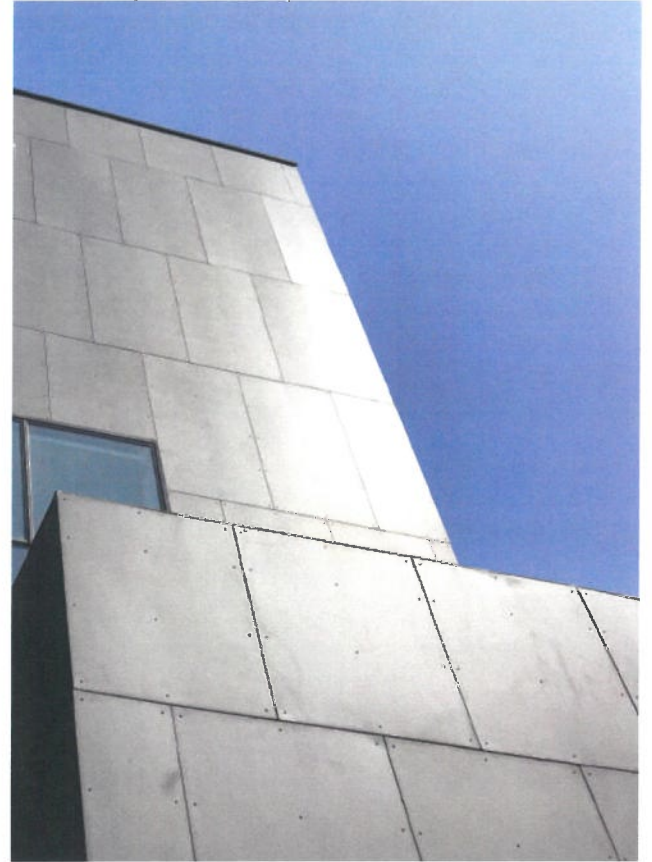
* <https://www.bmcea.com/welcoming-pavillion-government-buildings/>

Sean French & Nicci Gerrard

John Tuomey & Sheila O'Donnell

Crid,
University College, Dublin
architect: **O'Donnell + Tuomey, 2003**

Na een bijzondere en lange wandeling door Dublin en Trinity College stapten we voor het namiddag programma in de bus om een aantal projecten van het duo O'Donnell – Tuomey te bezoeken: UCD Crid University en Timberyard Social Housing .

Crid

Over UCD Crid University, centre for research in infectious diseases uit 2003 kan ik in dit verslag kort zijn. Het meest interessante aspect was helaas niet het project zelf, maar de ligging, zo'n 6 km ten zuiden van het Trinity College. De busrit was namelijk een geweldige manier om dwars door centrum en de buitenwijken van Dublin te rijden. Van een historische binnenstad verandert de stad langzaam naar rustige buitenwijken en de groene campus van Dublin University College. Hier stappen we uit om de UCD Crid University te bekijken, een ontwerp van O'Donnell - Tuomey uit 2003. "A complex brief, stringent technical criteria, restricted budget and the requirement for clear spaces for concentrated work are resolved in a simple and expressive architectural form" is de project beschrijving van de architecten. De werkelijkheid is helaas platter. 'Simpel en expressief' in 2003 is 'doorsnee en veel gedoe' in 2018. De volumes op poten ogen geforceerd, achter de glazen gevels kijken we naar rommel en bergingen, het genoemde lage budget is zichtbaar in simpele beplating met noppen bevestigingen. Een rondje om het gebouw volstaat en gelukkig is er zonnig grasveld beschikbaar voor overpeinzingen.

O'Donnell - Tuomey

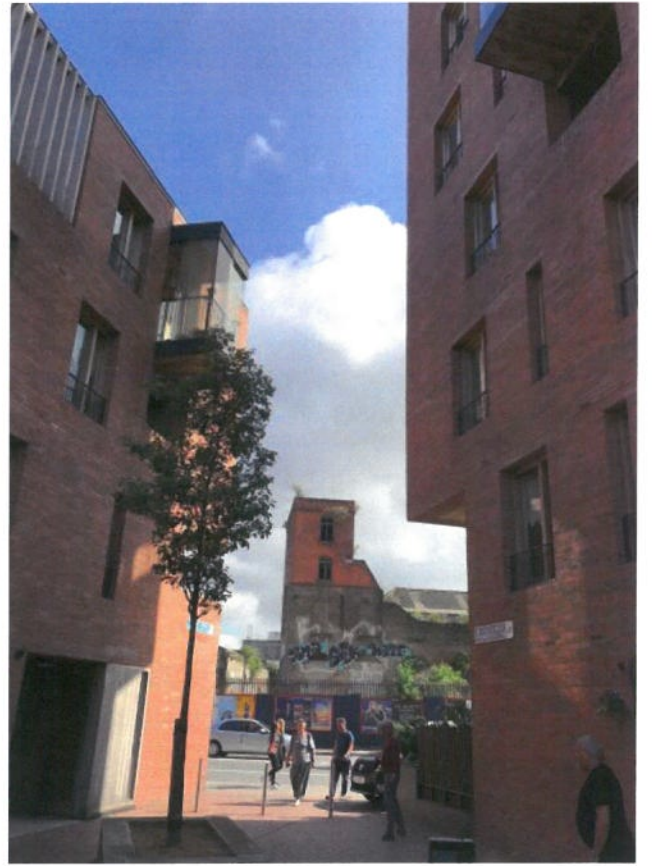
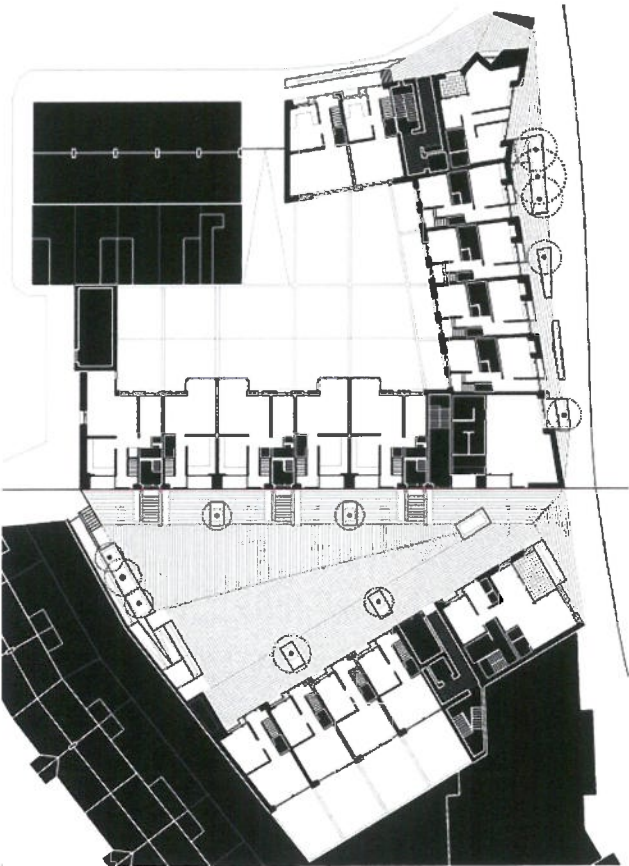
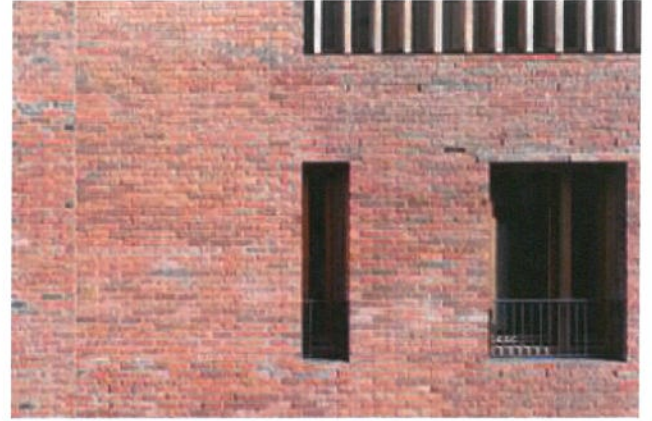
Maar wie zijn O'Donnell + Tuomey? Op hun site staat een zwart wit foto: een architectenpaar kijkt ons met een indringende blik aan. De gelijkenis met het schrijversduo Nicci French (pseudoniem voor

het Britse echtpaar Nicci Gerrard en Sean French) is sprekend. Zijn O'Donnell + Tuomey ook zo'n samengesmolten eenheid?

Of zijn deze twee verschillende projecten, Timberyard Social Housing en UCD Crid University te koppelen aan twee verschillende ontwerpers?

Waarschijnlijk is dat veel te eenvoudig geredeneerd. Omstandigheden, opdrachtgevers, inspiratie, het 'oeuvre' van veel architecten is geen recht pad, maar kent overtuigende projecten maar ook mislukkingen. In deze namiddag zagen we ze allebei.

Marianne Loof

Timberyard Social Housing

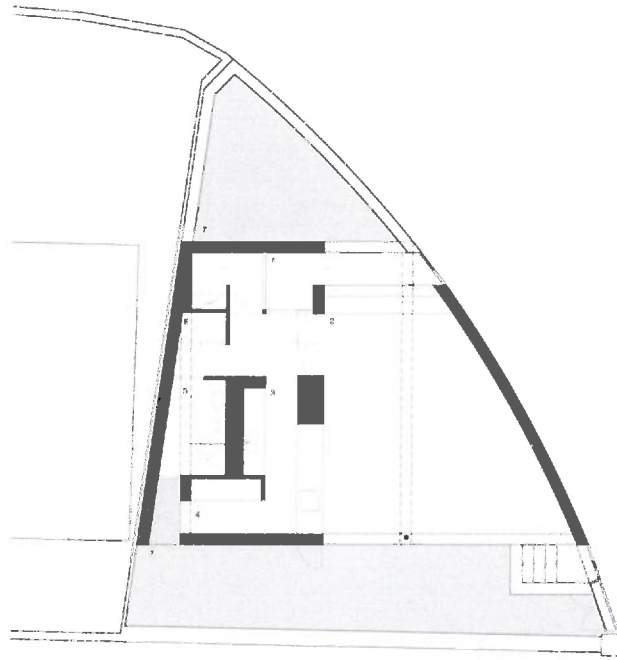
Corkstreet, Dublin

architect: **O'Donnell + Tuomey**, 2009

Dichter op het centrum van Dublin bezoeken we een tweede project van O'Donnell - Tuomey. Timberyard Social housing uit 2009 is het bezoek absoluut waard. Zowel stedenbouwkundig als architectonisch overtuigt het project dat in een verrommelde buurt en langs een drukke verkeersweg een eigen wereld weet te creëren. "This project repairs the local landscape by providing a new collective space, built around a former timber yard, making a residential enclave with a sense of place. The design provides scale, identity and a piece of living city, connecting new development in the area to the historic character of the Liberties."

De nieuwe pleintjes, de mooi gedetailleerde baksteen gevels, de erkers en de aandacht voor de overgangen tussen woningen en publieke ruimte zijn een bewijs van zowel gedegen vakmanschap als gevoel voor context en menselijke maat. In 2015 ontvingen zij de Royal Gold Medal, de jaarlijkse oeuvre prijs van de RIBA.

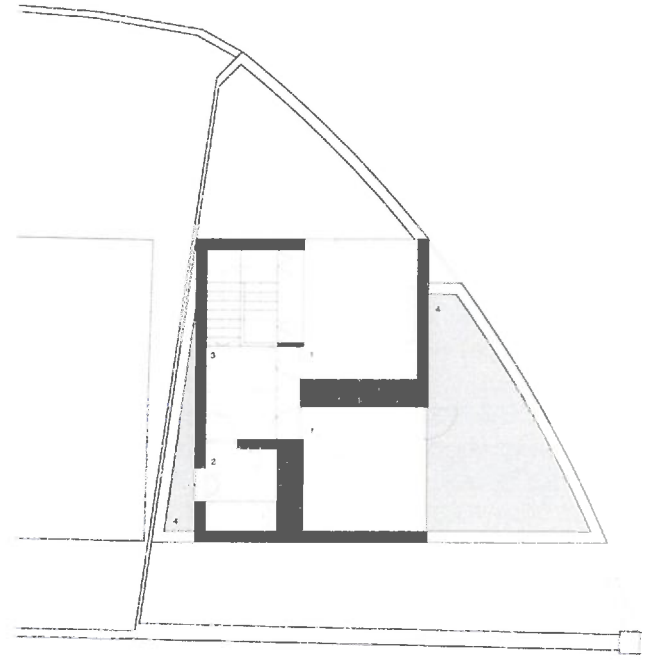
Marianne Loof

10 RICHMOND PLACE GROUND FLOOR PLAN

- 1 MAIN ENTRANCE
- 2 LIVING DINING
- 3 KITCHEN
- 4 UTILITY
- 5 BATHROOM
- 6 STORE
- 7 PATIO

10 RICHMOND PLACE FIRST FLOOR PLAN

- 1 BEDROOM
- 2 BATHROOM
- 3 LANDING AND STAIRWELL
- 4 ROOF

Woonhuis

Richmond Place, Dublin
 architect: **Boyd Cody architects**, 2005

Ons eerste bezoek op zondagmorgen betrof een woonhuis van Boyd Cody architects. Op het perceel van 120m², op de hoek van twee straten, stond een huis dat qua vorm aansloot bij de bestaande bebouwing. In 2005 hebben Boyd Cody architects een nieuw huis ontworpen op deze toch moeilijke locatie voor een budget van € 250.000,00.

Het huis telt twee verdiepingen, waarvan de begane grond is verdeeld over twee niveaus. Er zijn twee buitenruimten. De voordeur bevindt zich aan de rechter zijkant, de achterdeur links aan de achterzijde. Op de begane grond zijn de entree, keuken, toilet en berging en op een 70 cm lager gelegen niveau de woonkamer. De twee niveaus zijn ingegeven omdat de straat over de diepte van het huis verloopt. Op de verdieping zijn twee slaapkamers en een badkamer. Het huis is uitgevoerd in baksteen zoals ook het buurhuis. Bronskleurige aluminium kozijnen zijn vlak in de buitengevels aangebracht, waarmee de strakheid van de vorm wordt geaccentueerd.

De buitenruimte aan de entreezijde heeft een lage muur met vast meubilair als afscheiding. Wat mij betreft geen goede oplossing. Er is veel verkeer en veel inkijk.

De buitenruimte aan de linkerkant, waardoor de toegang aan de achterzijde van het huis wordt bereikt, heeft aan de straatzijde een muur van om en nabij twee meter. Deze afscheiding ontrekt het zicht op het grote raam van de woonkamer.

Er is geprobeerd om op dit kleine perceel een interessant huis te bouwen.

In 2011 is het huis verkocht voor € 1.300.000,-- en het stond bij ons bezoek te koop met een vraagprijs van € 895.000,00.

Dit zijn enorme bedragen als je ook rekening houdt met de locatie!

René Thijssen

Voetnoten

* <https://www.boycodyarch.com/>

Richmond Place; een uitvoerige beschrijving van het huis met foto's van het in- en exterieur als ook de plattegronden en doorsnede.

Elm Park Green

Merrion Road, dublin

architect: **Buchholz McEvoy architects**, 2009

Vlakbij de baai van Dublin staat Elm Park Green. Buchholz McEvoy Architects heeft hier een mixed-use development ontworpen met een oppervlak van ca 100.000 m². Het programma is verdeeld over zes parallelle gebouwen en loopt van kantoren, via een conferentiecentrum en ziekenhuis/hotel naar leisure voorzieningen (oa zwembad) en wonen. Onder dit gebied is een mega parkeergarage gemaakt, die afgedekt is met groene tuinen en waar je hier en daar door grote gaten in de diepte auto's kunt zien staan. De garage is bereikbaar via een weg aan de zuidkant van het plan. Aan de overkant zijn appartementen in een tweelaagse strokenverkeveling en een kinderopvang mee ontwikkeld.

Een geknikt kantoorvolume aan de oostkant markeert het adres. Een hoge poort geeft toegang tot het terrein via een distributieweg aan de noordzijde en een voetgangerszone die de overige blokken doorsnijdt. Dit gebeurt op steeds licht verschoven posities, waardoor de route prettig door het gebied meandert. De tussenruimten zijn mee ontworpen met veel groen, maar er staan ook folly-achtige luifels.

Zo'n groot programma overtuigend onderbrengen in één complex is niet eenvoudig. Dat is in Elm Park Green gelukt door samenhang te zoeken in het gebruik van een beperkt scala aan materialen in rustige, natuurlijke kleuren (beton, geanodiseerd aluminium, maar vooral glas en naturel hout) en door diversiteit te zoeken in volumes, gevelgrafiek en details.

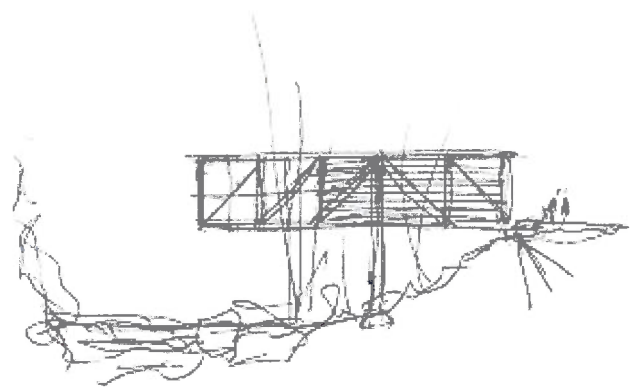
De bouwblokken zijn alle verschillend, maar zijn visueel opgeknipt door grote vakken te stapelen, die in de uitwerking een heel andere gevel hebben gekregen. Soms vlak glas met een grafisch raster,

soms ingesloten tussen uitkragende banden t.p.v. de verdiepingen, soms opgedeeld met uitstekende luiken. Ook komen dubbele gevels voor, die overgaan in glazen wintertuinen, waar doorheen de lucht te zien is. Over de bovenste vier verdiepingen van één van de kantoorgebouwen ligt de wintertuin ingeklemd tussen gesloten houten volumes. Op de onderste lagen van de kantoren zijn expressieve houten vakwerkconstructies toegepast, die uitdijen in de groene parkzones. Ze lijken geen constructieve of zonwerende functie te hebben, zoals in andere projecten van Buchholz McEvoy het geval is. Ze zijn familie van de vrijstaande follies, die met glas tussen hun ingenieuze houten vakwerken als een soort superparaplu's kunnen dienen.

Het zwembad, dat in de laatste tussenruimte staat, valt wat uit de toon. Het volume is fors op die plek en oogt gesloten door de donkergroene beglazing. De gelaagdheid van de overige gevels is hier verdwenen met nog wel een verrassend effect, omdat je er overhoeks opeens wel doorheen keek.

Eén van de appartementenblokken is opgeknipt en deels voorzien van aan de gevel gehangen kubusjes, die uit de toon vallen bij het overige reliëf in de gevels. Rond de toegang van de parkeergarage is dat blok opengewerkt en voorzien van schijfkolommen. Die komen in een grote variatie in vorm en maat voor en leveren een wat geforceerd, onrustig beeld. Rafeltjes aan een voor het overige sterk en rijk plan! Het complex viel in 2008, 2009 en 2010 vaak in de prijzen. De site van bmcea.com noemt twaalf awards, zowel op het gebied van architectuur als duurzaamheid.

Joke Vos

Goulding Summerhouse

Enniskerry, Enniskerry

architect: **Ronald Tallon**, 1972

restauratie: **Scott Tallon Walker architects**, 2002

Vanaf de bus is het een prachtige wandeling, rechts begeleid door de snelstromende rivier de Dargle, met een prachtige hangbrug (2000) naar het hoofdhuis. Via een steeds smaller pad, met meerdere beeldhouwwerken en omringd door eeuwenoude loofbomen bereiken we het Summerhouse, met een wel zeer bescheiden geheel glazen entree, 3 x 9 m glas.

Dat was ook de bedoeling van de opdrachtgever: Sir Basil Goulding (1909-1982), een voormalige RAF vlieger en zakenman.

Zijn opdracht aan de architect: 'Bouw een ontvangstruimte met een minimale verstoring van het bestaande landschap'. Dat is gelukt.

Het door Ronald Tallon ontworpen Summerhouse uit 1972 zweeft boven de snel stromende Dargle ondersteund door twee kolommen en de stabiliteit vindend bij de aanlanding.

Oorspronkelijk was het een geheel lege ruimte, met slechts een kleine kitchenette, de vloer voorzien van kortharig tapijt en in het midden een trap die leidde naar de rivier.

De in de constructie opgenomen glasvlakken werden voorzien van spiegelende beglazing, dit om 'op te gaan in de omgeving'. Sir Goulding zelf heeft nog aan de realisatie meegewerkt! De constructie lijkt eenvoudig, twee wandhoge vakwerkliggers op kolommen. Met een heldere basis van elementen van 3 x 3 x 3 meter, 3 stramienen breed en 5 stramienen lang, eenvoudiger kan het niet. In de zijwanden van vakwerkliggers, is het glas opgenomen, en zijn deels bekleed met WRC delen. De constructeur van het Summerhouse werkte dezelfde tijd aan Utzon's Sydney opera house.

De huidige eigenaar, de Conangroup, een grote

belegger in Ierland, heeft het sinds 1991 in bezit en is tevens eigenaar van het 37 hectare grote landgoed met het hoofdhuis (1770), met meerdere uitbreidingen, aan de overkant van de rivier.

Het komt niet vaak voor, dat je een huis binnenkomt en denkt er zo maar te kunnen wonen, zelfs ten zuiden van Dublin. Dit bezoek is er zo een. We worden zeer vriendelijk en deskundig ontvangen door David Koning, een uit Nederland vertrokken landschapsarchitect en nu 'tuinman' op het uitgebreide landgoed met de snelstromende Dargle rivier.

De huidige bewoonster, de dochter van de eigenaar, (en nog drie honden) is duidelijk verrukt over de plek. Het altijd aanwezige geluid van de beek en met een indrukwekkende natuur als uitzicht. Het Summerhouse wordt het gehele jaar door bewoond, ondanks de matige isolatie en verwarming. De bij de restauratie in 2002 aangebrachte luchtverwarming functioneert niet meer en is vervangen door een airco unit. De luchtopeningen in het plafond getuigen daarvan. De ooit vrijwel lege ruimte is met smaak voorzien van een zeer ruimtelijk, vrij van wanden, passend interieur uitgevoerd in eikenhout. De ruimtes zijn afsluitbaar middels schuifdeuren. Om een bad te kunnen plaatsen is een ingenieuze oplossing bedacht.

Voor de restauratie in 2002, door dezelfde architect Ronald Tallon uitgevoerd, heeft het Summerhouse meerdere functies gehad, beginnend als ontvangstpaviljoen en vergaderruimte voor Sir Goulding, later ook nog als restaurant en een geliefde filmlocatie! De ooit spiegelende ramen, het kort geschoren tapijt en de centrale trap naar de beek zijn tijdens de restauratie verwijderd. De vloer is nu voorzien van laminaat.

De over de rivier aangebrachte hangbrug geeft toegang tot het hoofdhuis, dat als zomerhuis wordt gebruikt door de vader. Helaas kwamen we er pas achter bij de bus, dat we dat ook konden bezoeken.

Geen tijd.

Door toedoen van een Duitse architect, die het Summerhouse bezocht, is het opgenomen als 'listed' monument sinds 2001.

Tijmen Ploeg

Voetnoten

* <http://projects.archiexpo.com/project-210148.html>

Tentoonstelling Eileen Gray

National Museum of Ireland - Decorative Arts & History
Collins Barracks, Benburb Street, Dublin

Looking for Eileen

onze kennismaking met Eileen

Het was een druilerige zondagmiddag. Op een verloren moment vonden we een advertentie tussen de kunst- en antiek advertenties in de NRC waarin een bank van Eileen Gray (1878 Wexford -1976 Parijs) werd aangeboden. Niek spoedde zich naar een naslagwerk op zijn bureau en kwam tot de conclusie dat het een gebogen bank moest zijn, niet de bank met de gelakte boxen aan weerskanten en de kussens waar je in weg kan zakken. De kinderen werden in de auto vastgezet en we melden ons bij de verkoper. Het was nog de tijd van cheques uitschrijven, het betalingsverkeer ging lekker traag. Probleemloos kochten we zonder geld op onze bank, de bank. In twee delen vervoerden we onze trofee - in totaal bijna drie meter lang en één meter diep - naar Rijswijk, op het dak van onze Citroën Visa. Grijsblauw geschilderd frame, banaanvormige zitting en leuning, en ook nog een eigenwijs tafeltje wat naar believen in of uit geschoven kan worden.

twee kamers, één van de 15 exhibition galleries

We waren al gewaarschuwd. Het vieren van het dertigjarige bezit van onze Eileen Gray-bank, werd een sobere gebeurtenis in twee grauwig kamers op de derde verdieping van het 'National Museum of Ireland'. Het pluspunt van de tentoonstelling was de mogelijkheid om op één van de vier verschillende Gray-stoelen te zitten tijdens het bekijken van een filmpje, waarvan de begeleidende tekst onverstaaenbaar zacht ruiste. De tentoonstelling toonde Gray's levensloop, met natuurlijk een foto van haar Galerie Jean Désert - de naam van mijn bureau - als een prettig houvast. En gelukkig stond er ook een enkel meubeltje wat we nog nooit 'life' gezien hadden. Haar jeugd bracht Eileen Gray door in Ierland en

Londen, daarna vertrok ze naar Frankrijk.

hoe deed ze het?

Maar als kritische bezoeker, meld ik ook het minpunt van de tentoonstelling van deze bekendste Ierse architect. Er is nergens ook maar een suggestie hoe het komt dat ze in haar vormgeving zo los is gekomen van de standaard rechte hoeken, en wat haar heeft getriggerd om bewegende onderdelen te maken bij een deel van haar meubelwerk. De eerste twee meubels die je als bezoeker ziet, zijn het welbekende ronde theetafeltje en een slanke side table. De eerste kan omhoog en omlaag, maar het langwerpige tafeltje - chroom ranke buizen, zwart gelakte plankjes - heeft twee ronde dienblaadjes. De gebruiker kan ermee spelen, omhoog, omlaag, schuin. Maar de side table stond er stijfjes bij. Met alle vertrouwen dat de schoonmaker het tafeltje snel weer in haar minst opwindende stand ging zetten kon ik het niet laten om alles schuin te zetten en te draaien wat beweegbaar was. En ook verderop in de expositie bleek de vierkante spiegel, waarbinnen een vierkant onderdeel kan draaien - simpel en spannend - rondom stevig met spiegelklemmen vastgezet. Bewegingloos, terwijl de attractie juist het draaien van een deel van de spiegel was.

het vervolg

Natuurlijk was dit bezoek aan deze exhibition gallery toch ook 'het feest der herkenning'. Men deed zijn best met een filmpje over de Japans laktechniek, het ambacht waarmee ze kennismaakte toen ze nog op school zat, zich eigen maakte en waarmee ze op 35-jarige leeftijd furore maakte met een presentatie in de Salon des Artistes Décorateurs in 1913. Het onderstrepen van Eileens Ierse roots met het tonen van haar vloerkleed 'Killkenny'; genoemd naar de plaats halverwege Cork en Dublin, waar we ook een project bezochten. En de opmerking ergens in de tekst dat ons genootschap haar kwaliteiten onderkende stemde vrolijk; we wijdden in 1924 een

Wendingen-uitgave aan haar, met een liefdevolle inleiding van Jan Wils* en een artikel aan haar gewijd door Jean Badovici.

Hoe nu verder? Looking for Eileen wordt weer reizen. Niek heeft plaatsen gereserveerd voor een rondleiding in haar huis E.1027 (1929) in Roquebrune Cap Martin. We zijn heel benieuwd welke onderdelen daar mogen bewegen.

Madeleine Steigenga

voetnoten

* Wendingen nr. zes, zesde jaargang 1925

<http://lib.tudelft.nl/tijdschriften/>

architectuurtijdschriften/Wendingen_1924-small.pdf

<https://capmoderne.com/en/lieu/la-villa-e-1027/>

King Street North, Dublin
Jameson Distillery, Bow Street, Dublin

Het voordeel van een kleine groep op een grote meute is, dat je dan makkelijker een goed restaurant of café onverwachts kunt binnenvallen. Onder dat motto verlieten wij de grote groep bij het National Museum om ons te spoeden naar het laatste onderdeel van de excursie en om intussen een goede lunch te bemachtigen. In een rechte lijn langs Benburb Street vind je een geweldige leuke uitspanning WUFF genaamd, waar de hele buurt uit eten gaat. Zelfs geen plek voor een klein groepje dus, behalve als je tijd van wachten hebt, en dat heb je nooit tijdens een excursie. Dus op naar het volledig vernieuwde Smithfield Square om alvast een kijkje te nemen. Ik zal hierover kort zijn: Hoewel overal het aan te zien is, dat er gestuurd en gedacht is over deze op zichzelf heldere openbare ruimte in de stad, zijn hier vooral kansen gemist. Een lange, door wanden begrensde, licht trapeziumvormige ruimte vormt het prachtige uitgangspunt. Heel veel functies leveren bovendien een mooie kans op een veelkleurige invulling. Het is vrijwel nergens gelukt. De plinten van de woonblokken zijn gevuld met de goedkopere restaurant-formules, van fast food tot hyper health food. De ruimte is verdeeld in drie delen over de lengte: twee voorgebieden (verblijfsruimtes) voor de verkeerde restaurants met dus het verkeerde meubilair en het middengebied, ingericht met natuursteen keien, voor de voetgangers waar niemand wil zijn of wil lopen vanwege de te grote breedte en het gebrek aan comfort. En dan verschijnen er grote, veel te grote lichtmasten, die in hun vormgeving blijken geven dat de ontwerper de mode van lichtmasten en schermen niet is ontgaan. Alleen hebben ze hier, gericht op de grote middenruimte, geen betekenis. Een ultieme poging om dit gebied te redden, valt af te lezen aan de lange rij van bakken, die gevuld zijn met groene haagplanten, die misschien voor enige beschutting zouden moeten kunnen dienen. Aan de kop van deze centrale ruimte

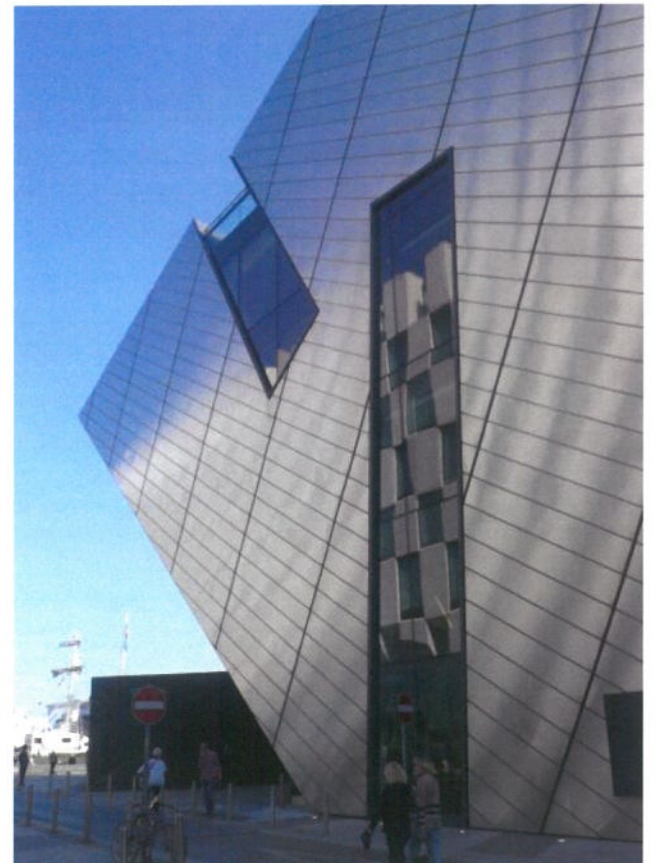
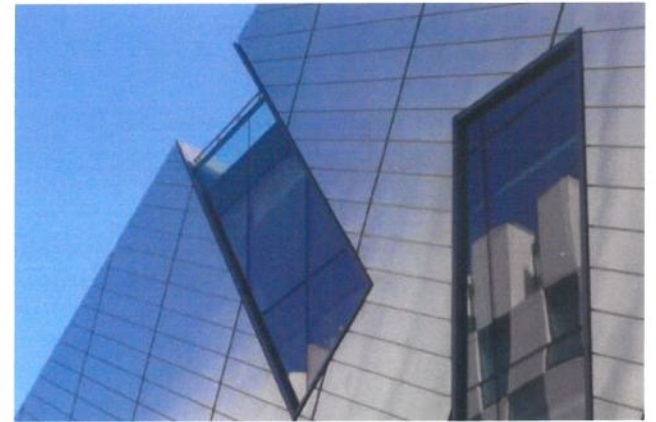
vind je een licht glooiend en oplopend groen veldje, dat blijkbaar bedoeld was om de parkeerplaats op de kop bij King Street aan het zicht te onttrekken. De opgave voor deze afronding aan de noordzijde lijkt nog niet te zijn afgerond. De zuidzijde ziet er al even erbarmelijk uit, terwijl daar nog grotere kansen lagen i.v.m. de ontmoeting met de River Liffey. Genoeg hierover.

Wij beleefden onze vega-lunch in een van de Health ketens en spoedden ons van het plein af, in de richting van het afsluitingsonderdeel 'de Jameson distillery', gelegen achter de rand van ditzelfde plein. Wat een verademing! Een voltreffer. De zachte Jameson (spreek uit Jemmeson) whiskey vloeide in onze glazen terwijl we een blik konden werpen op de laatste overblijfselen van de destilleerderij, die op waardige doch ook commerciële wijze hun plaats hebben gekregen in het historische deel van Dublin. Een afsluiting in terse stijl.

Donald Lambert

Voetnoten

* <https://www.jamesonwhiskey.com/en-IE/visit-us/jameson-distillery-bow-st>

Alto Vetro Residential Tower

hoek Pearse Street en Grand Canal Quay
architect: **Shay Cleary Architects**, 2008

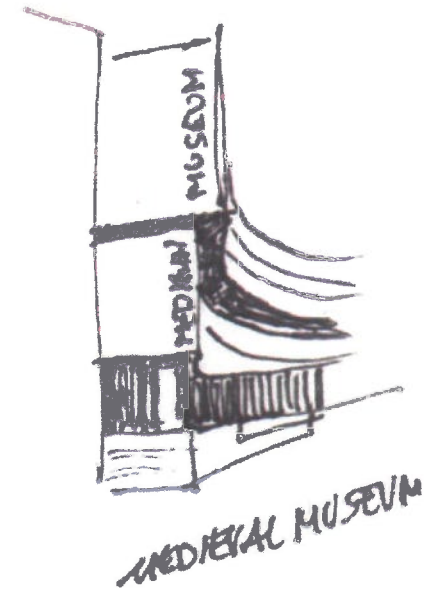
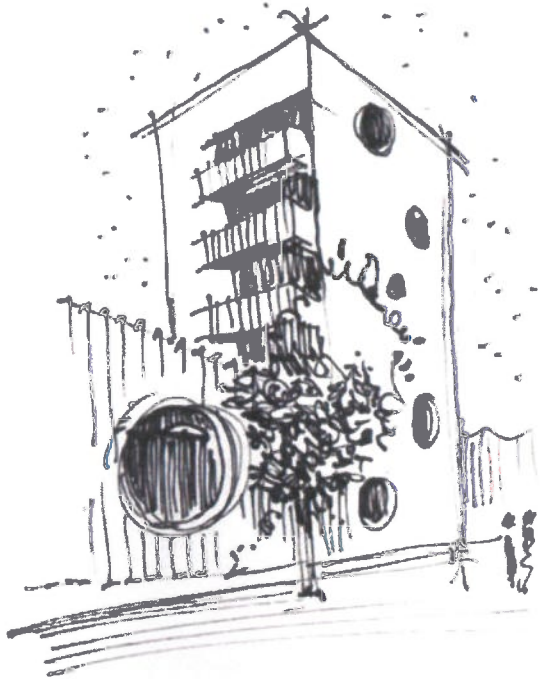
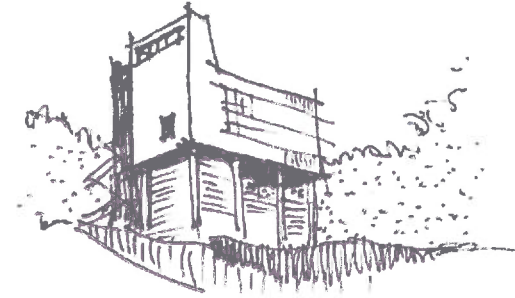
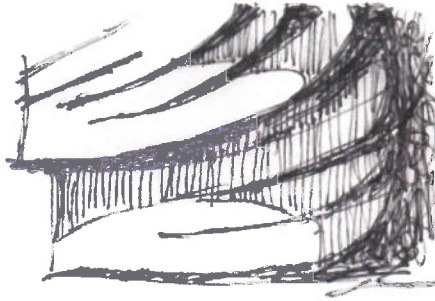
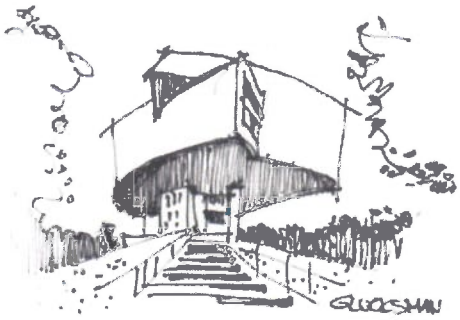
Als verrassing na het bezoek aan het theater van Daniel Liebeskind in het getransformeerde havengebied van Dublin, waar een soort Sail evenement voor veel gezelligheid zorgde, viel onze blik op een mooi slank glazen torentje. Met een footprint van 21 x 8 meter en een hoogte van 42 meter een verleidelijk landmark aan Grand Canal Quay en Pearse Street.

Twee appartementen per verdieping. De woonkamers op de koppen met panoramisch uitzicht door de verdieping hoge puien. Balkons variërend aan de ene of andere kant en in verschillende posities zorgen voor extra plasticiteit. Met houten schuifpanelen aan de binnenzijde kunnen de bewoners naar behoefte meer privacy regelen. Op de begane grond is er naast de entree lobby nog ruimte voor twee winkels. Shay Cleary Architects maken meer van dit soort zakelijke architectuur in de traditie van Mies van der Rohe. Het is der moeite waard om deze architecten te volgen.

Niek van Vugt

Voetnoten

* <https://www.sca.ie>

Studiereis Ierland
Georganiseerd door
Genootschap Architectura et Amicitia
www.AetA.nl

Organisatie excursie:

Roeland Dreissen
Otto van Dijk
Peter Sas:

Reisgids vooraf:

Evy Augusteijn

Foto's:

deelnemers, internet en
Ruud Wilmlink,
voor de nog ontbrekende foto's

